ADA ORLEANU

CAVALERUL LIBERTĂȚII

48

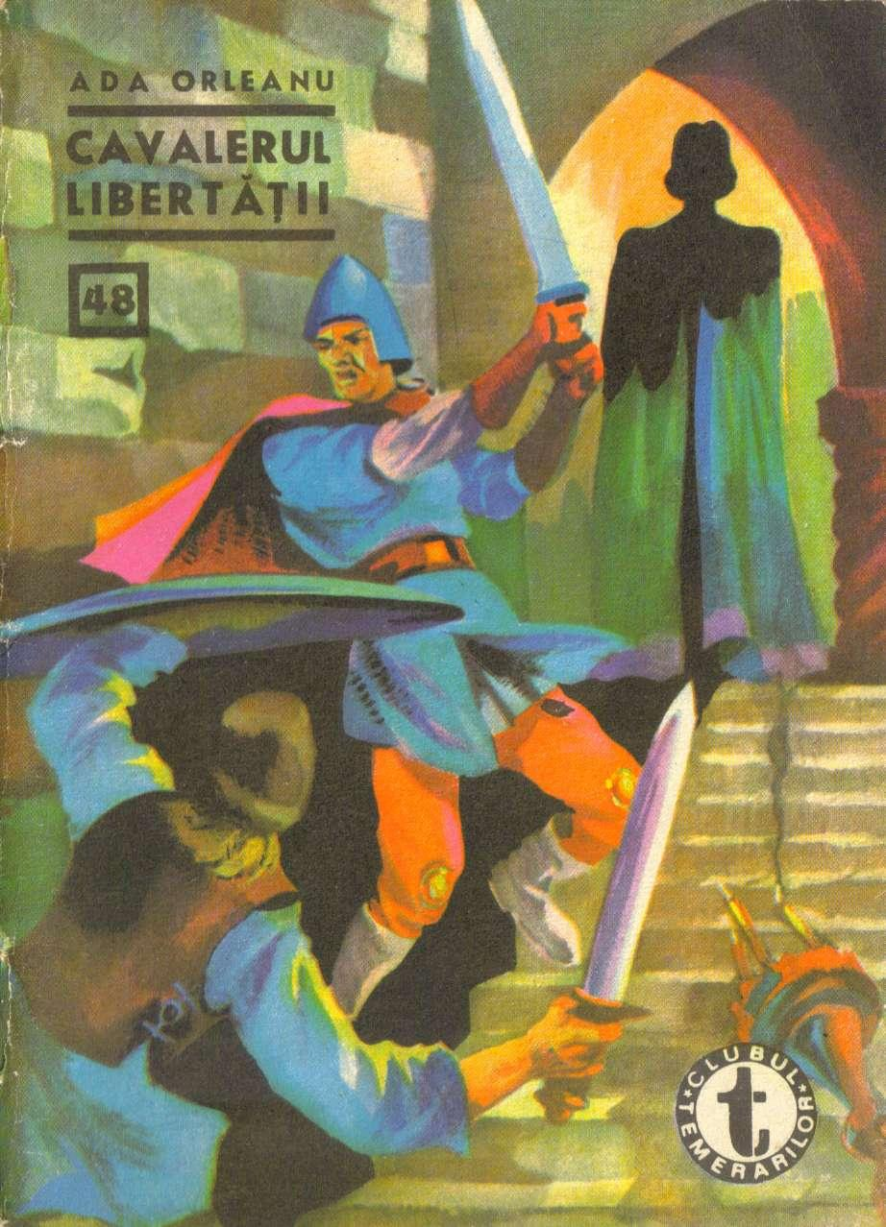

ADA ORLEANU

CAVALERUL LIBERTĂȚII

CAVALERUL LIBERTĂȚII

CAVALERUL LIBERTĂȚII

CAVALERUL LIBERTĂȚII

CAVALERUL LIBERTĂȚII

CAVALERUL LIBERTĂȚII

I

EDITURA TINERETULUI

Coperta de DUMITRU IONESCU

Redactor : GEORGETA PĂSĂRIN
Tehnoredactor : GABRIELA ILIOPOLOS

Dat la cules 18.09.1968. Bun de tipar 10.10.1968. Apărut 1968. Comanda nr. 8230. Tiraj 134.140. Hîrtie ziar sul de 50 g/m². 790×1060/32. Coli editoriale 2,7. Coli de tipar 2. A. 12.557. C.Z. pentru bibliotecile mici 8R—31

Tiparul executat sub comanda nr. 80 717 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

Capitolul I

VORBE DE TAINĂ

Pe la chindie, Stancu clopotarul își desprinse de pe frînghie mîinile lui mari, noduroase, și cu degete înțepenite trase de pe muchia grinzii năframa de cînepă ; și-o trecu peste fața lătăreață, țepoasă, înconjură gîtul scurt, năclăit de sudoare, o răsuci dinspre ceafă spre pieptul păros, sugrumînd-o apoi sub cutele bărbiei. Ultimul dangăt se ostoi. Vibrația prelungă pluti unduitoare peste Curtea Domnească, apoi se stinse domol deasupra zăvoiului înțesat de ariniș și plute al riului Argeș. Năframa pieri în despicătura cămășii, ghemotoc, umflîndu-i sînul într-o parte.

Din clopotnița paraclisului se vedea întreaga așezare de dincolo, portița din zidul despărțitor era deschisă, acolo nu făcea de strajă nici un oștean. Intrarea cea mare a Curții Domnești se afla către mijloc, pe aceeași latură, în așa fel că în dreapta rămînea Casa Slujitorilor — ocrotită în spate de un perete înalt — și, departe, pe stînga, aproape vecină, Casa Domnească, în vitraliile căreia săgetau ultimele raze de soare, colorîndu-se în vișiniu, sineliu, galben portocaliu, între muchii de metal argintiu.

Stancu se pregătea să coboare cînd, dinspre deal, răsună deodată un dangăt gros, plin. Brațele lui vînjoase se întinseră fără vrere să-i răspundă Sînnicoarei, dar căzură ostenite de-a lungul trupului : trăseseră de frîn-

* Biserica Domnească Sf. Nicolae. Paraclisul sau capela domnească de-aici își avea incinta în așezarea domnească, despărțită de un zid cu portiță de Curtea Domnească.

ghie, neîntrerupt, de la amiazi. Rămase pironit locului, ascultînd ca vrăjit răsunetul cădelniţat, purtat de curent spre cursul apei. Porniră şi alte dangăte mai subţiri, aproape vuitoare, din clopotniţa Mitropoliei. O înviorare îi cuprinse trupul amorţit. Degetele înşfăcară deodată frînghia, ca nişte gheare boante de răpitoare. Glasul capelei se înfrăţi vioi, limpede, cu toate celelalte. Unduiri armonioase, îmbietoare, cuprinseră văzduhul. În înserarea blîndei toamne, ce stăruia în ţinuturile dintre muncele, un arcuş uriaş părea că atinsese dintr-o dată corzile unei viole, ale unui violoncel şi ale unui contrabas.

Coborî din clopotniţă ameţit, cu paşi şovăielnici, icnind pe fiecare treaptă. Din cînd în cînd Mitropolia mai răspundea în grai de metal întrebărilor coborîte de pe deal :

„La mine se va strînge mîine întreaga suflare, adunată în Cetatea de Scaun, să cinstească precum se cuvine biruinţa Măriei Sale asupra Ildîrîmului, craiul păgînătăţii".

„La Sînnicoară au şi poftit de ieri trimişii marilor crai şi aceşti soli împărăteşti s-au simţit între zidurile noastre ca acasă...".

„Ca acasă, vezi bine", mormăi Stancu, mergînd aplecat de şale, tîrşit, rumegîndu-şi gîndurile încîlcite.

Ocoli biserica pe o latură. Ferestrele altarului, ale naosului, închingate în şuviţe răsucite, înflorate de fier, vîrîte în chenare dantelate de piatră, arătau întunecate.

În pronaos licări o lumină slabă. Clopotarul se îndreptă spre intrare. Găsi uşa dată la perete. Cuprinsul lăcaşului se zărea ca într-o ceaţă alburie. Trecu pragul,

bodogănind. Faţa osoasă, bătrînă, a călugărului Paisie, străfulgerată o clipă de lumina luminării, pieri în întunericul rece. Stîlpii din mijloc, ce străjuiau mormintele lui Vlaicu Vodă şi al Doamnei sale, Cherana, al lui Dan I, parcă veneau spre el. Pe întinderea lor netedă, voievozii erau zugrăviţi în costume cavalereşti de modă franţuzească, cu coroane înalte, bogate în nestemate pe capetele pletoase, cu hlamide atîrnate de umeri.

— Stancule, n-ai plecat ?

Fiecare cuvînt fu urmat de un bubuit înăbuşit, pierdut spre bolţile de piatră, ca tunetul îndepărtat al unor nori de ploaie.

— Mă duc acuşi, îngăimă, răsucindu-se cu tot trunchiul, ca lupul, Stancu, dar celălalt strigă la el. Numele, astfel rostit, vîjîi spre turle ca şi cum tunetul atunci s-ar fi rostogolit ameninţător.

— Dă-mi o mînă de ajutor ! Cară coşul cu flori de colo !

Îl găsi lîngă strane : un coş mare, oval, de nuiele, încărcat cu trandafiri şi o jerbă de tufănici.

— Îl trimisă Doamna Ana...

Aplecat într-o parte, cu un braţ în jos şi altul în sus, cu un picior proptit în lespedea lucie şi altul răşchirat, Stancu părea o cumpănă trunchioasă de fîntînă. Apucă coşul de-o margine şi îl trînti pe şoldul mare ce se înfigea în trupul lui, ca un pilastru.

Florile răspîndeau o mireasmă învăluitoare, aţiţătoare.

Călugărul rămase să rostuiască candela unui mormînt lăturalnic, mai apropiat de intrare. După ce o aprinse ceru lui Stancu buchetul alb, presărînd tufănicile pe piatră de mormînt dăltuită.

— Nu-mi sta, omule, împarte trandafirii pe celelalte morminte ! Aşa sună porunca Doamnei Ana : albe

pe lespedea Cavalerului Negru, tot la capul său și candela aprinsă. Uite că mă luai și eu după vorbele prostimii ! Despre răposatul Radu Negru-Vodă grăiam, slăvitul soț al Doamnei Ana.

— Vorbele prostimii, vorbe cu tîlc !...

Rînjetul înecat al clopotarului i se păru călugărului necuviincios ca un sughiț.

— Aprinde o lumînare, să vezi mai bine !

Stancu se opri în spatele călugărului. De pe stîlpul ce străjuia mormîntul lui Radu Negru-Vodă, îl privea cu ochi de cărbuni aprinși cavalerul cu negre plete, barbă neagră, tăiată ascuțit și mustață scurtă ; negru îi era costumul, sugrumat la mijloc de cingătoarea cusută cu mărgăritare ; negri și pantofii cu carîmbi scurți, cu botul lung, ascuțit și încovoiat ca vîrful unei săbii. Albul strălucitor al rîurilor de mărgăritare ce mărgineau răscroitura gîtului, a manșetelor, deschizătura pieptului și poalele tunicii, genuncherii, căputele pantofilor făceau negrul plușului și mai întunecat. Fața prelungă, delicată, cu nasul drept, frumos, cu sprîncenele subțiri, ca un arc deasupra pleoapelor, părea vie, gura adunată, roșie, gata să cuvînte, dar mai ales ochii ! Ochii lui mari, adînciți în orbite ! Cum mai ardeau sub dunga orbitoare a coroanei înstelate cu rubine !

Scînteierea pietrelor împlîntate în metal era oare pricina însuflețirii chipului ? Stancu merse de-a-ndaratelea, iar genunchii lui părură a se frînge. Murmură cu evlavie :

— Așa-i plăcea Măriei Sale, Radu-Vodă, să umble în mijlocul norodului, înveșmîntat în negru, fără podoabe...

— Ai dreptate, Stancule, se gătea numai la sărbători, de gura marilor dregători, sau cînd poposeau la Argeș trimișii curților crăiești. Nu din făloșenia sa, ci din a

celorlalți, care prețuiesc omul după îmbrăcăminte ! Ziceau boierii cum că Măria Sa umilește țara.

— Auzi vorbă !

Palma lată astupă gura largă a clopotarului, căscată a mirare.

— Tot din pricina asta a hotărît fiul său, Dan, să fie împodobit mort, cum n-a fost niciodată viu, cu tot ce se afla mai de preț în sipetele Casei Domnești. Nu l-au îngropat cum a dorit el, ca un oștean, cu cămașă venețiană de zale, cu armură și cu sabia lîngă brațul drept..

Călugărul se întoarse spre umbra mătăhăloasă a clopotarului.

— Dar ne lungirăm la vorbă. Du-te de presară trandafirii : bobocii pe lespedea lui Voislav, cum face Doamna. Le chibzuiește pe toate cum se cuvine, căci a murit tînăr, n-a cunoscut nici bucuriile, nici amărurile vieții, i se cuvin bobocii de trandafiri.

Ca și cum i-ar fi înțeles cuvintele, chipul tînărului cavaler, zugrăvit pe coloana de deasupra mormîntului, îi surîse clopotarului cu colțurile buzelor de sub coiful de metal, cu crinieră roșie. Costumul îi era bogat colorat : tunica solzoasă, ca spinarea gușterului, pantalonii scurți, roșii, ciorapii lungi, albaștri. De centură atîrna spada. La picioare zăcea scutul, emblema Basarabilor, atingîndu-i vîrful pantofului ascuțit. Sulița sta înfiptă în pămînt, alături. De pe paftaua centurii, o pasăre ciudată — un fel de lebădă cu cap de muiere — săltată pe picioarele-i subțiri, cu aripele desfăcute — se pregătea de zbor. Încotro ? Stancu se feri să mai privească arătarea, așeză bobocii pe piatra de mormînt și se trase îndărăt.

— Poți să pleci, îi vorbi călugărul. Multe nu mai am nici eu de rînduit. Aici n-o să vină decît Măria Sa, în

zori. Să tragi clopotul la vreme ! Dangătul lui ne trezește. Doamna Mara s-o duce tot la Sînnicoară...

— Credința-ei nu e și a lui, mormăi Stancu.

— Mda ! Ieri făcu praznic mare, după slujbă se bulucira toți cavalerii și neguțătorii străini.

— Mîine o fi unul și mai mare, că-l dă Măria Sa.

— Nu-l dă cu inima slobodă, Doamna Ana mai deunăzi zicea : „Nu e nimerit, prea cucernice, acum cînd țara e pustiită, de la Nicopolul Mic pînă la Rovine, de urgia ce-a fost...". Și e drept, Stancule ; pe unde trecu turcul nici bob, iar încoace, mulțimile ca potopul lăcustelor !

Întunericul înghițise întinderea curții în care se mărunțeau capela și chilia călugărului. Clopotul Sînnicoarei se porni iar, pe neașteptate, acoperind cu dangătele sale pașii apăsați ai clopotarului. Cînd să iasă pe portița ce da în Curtea Domnească încetă. Se opri și întoarse fața înspre deal, mirat. Urechea lui prinse șușoteala unor glasuri dincolo de împrejmuire, lucru ce-l pironi pe picioarele răschirate. Auzul lui, mai bun decît văzul, deslușì și înțelesul unor vorbe : „Măria Sa Ștefan o vrea cît mai curînd...".

Mitropolia își trimise răspunsul vuitor înspre catolica Sînnicoară, pe deasupra așezării domnești. Stancu se lipi de zid, apoi se cuibări sub împletitura deasă a coardelor de „Barba caprei", ce acopereau coama pe toată întinderea, pînă la poarta cea mare. Frunzele foșniră doar în urechile lui, de-ajuns însă ca el să rămînă încremenit.

— De vrei, o să se poată, dacă vor și ceilalți. Dreptatea e de partea Măriei Sale, cînd vă grăbește. Iscălitura ori cuvîntul unui Crai nu ține mai mult decît un pește nesărat !

Se auzi un hohot de rîs, tînăr, scurt și batjocoritor.

— Lui Mușat metealna asta a crailor i-a adus foloase !

— Polonezul e tare schimbător ! După cum bate vîntul ! Pînă nu de mult sufla cel al lui Roman și-al lui Mircea. Acum povățuitorul său e Vitold, puternicul său vasal, ducele Litvaniei *.

Clopotarul Sînnicoarei se încrîncena, pesemne, cu ultimele puteri, acolo în clopotnița de pe deal, c-atît de gîtuite răsunau strigările clopotului său. Mitropolia a toată Ungrovlahia ** se prefăcu a nu le fi auzit și nu catadicsi a-i mai răspunde.

La Curte, la ceasul acela se afla nu numai înaltul prelat Kyr Antim, ci și celălalt, Athanasie al Mitropoliei Severinului, sosit într-o caretă aurită la numai o săptămînă după alungarea lui Ildîrîm peste Dunăre.

Stancu zări o umbră neagră, deșirată, apropiindu-se. Uitase cu totul de călugărul Paisie. Ieși de sub coarde și merse ca o matahală să-l întîmpine.

— Tiii, ce spaimă-mi trăseși, Stancule ! îi vorbi, sugrumat, călugărul.

Înțelegînd iute că dincolo de portiță se petreceau lucruri de seamă — după schimonoseala clopotarului — amuți. Îl urmă, pășind în vîrful ghetelor, țopăind ca un cocostîrc. Mersul lui Stancu aducea mai mult cu-al unui măscărici ghebos. Rămaseră țintuiți, ascultînd.

— Nu mi-am pus pielea-n saramură pentru niște vorbe de-a surda ! Ai citit ce scrie Măria Sa ? A-ntocmit lucru cu șiretenie. Slovele nu cuvîntă decît ce trebuie. S-a ferit. Slovele sînt ca pumnalele, pricinuiesc rău de cad în mîna cui nu i se cuvin. Poveștele sale o să ți

---

* Lituania (numele străvechi).

** Înființată de Patriarhia din Constantinopole în 1359, la Argeș. Pe ruinele sale, Neagoe Basarab clădește Biserica Curtea de Argeș.

le picur în urechea domniei tale. Te aştept chiar astă seară.

— Nici gînd să pot lipsi de la ospeţia lui Mircea. Şi nici mîine dimineaţă de la Mitropolie. Abia mîine seară dacă am să fiu slobod!

— Ei, tinere, îmi pare mie, ori de teamă inima nu-ţi mai dă ghes să apuci sceptrul ţării?

— Ssst! Nu ridica glasul! Cită vreme nu se rotunjesc cuvintele, dai şi nu prea dai crezare celor ce se vîntură. Acum, că au amuţit cu totul clopotele...

— Dacă locul nu e potrivit pentru nişte vorbe de taină, de ce ne-am aşezat lîngă zidul acesta?

— Într-adins, boierule, într-adins, pricepi? De-ar întreba cineva: „L-ai văzut?". „Ce-ar putea răspunde?". „Da, intra cu un pan * în curtea capelei domneşti". Ori: „Parcă-l zării pe boier ieşind de-acolo cu un oaspete de seamă...".

— Hm, o să se bucure Muşat să afle chiar din gura mea că ai hiclenie de uzurpator. Ştie că mă pricep la oameni...

Nici vorbele, nici rîsul nu-i fură pe plac celuilalt. I le întoarse mîniat:

— Pe mine, să ştii, domnia ta, mă vor boieri de seamă. Pe Muşat l-a aşezat pe tronul Moldovei Vitold al Litvaniei.

— Cu astfel de vorbe răsplăteşte domnia ta bunăvoinţa ce ţi-o arată stăpînul meu?

Se pogorî tăcere grea.

— Ar trebui să-mi laşi scrisoarea să le-o arăt boierilor.

— E mai bine să stea la mine pînă mîine seară. Vreau răspuns scris. Să iscălească şi dregătorii!

---

* pan = nobil polonez.

Celălalt îndrugă ceva, supărat.

— E vremea să plec. Clopotul capelei nu mai trage de mult și s-ar putea... Dinspre Biserica Domnească n-avem de cine ne feri. Clopotarul seamănă, e drept, cu o dihanie, dar nu e-n toate minţile. N-ar pricepe nimic, chiar dacă ar asculta. Te însoţesc pînă la ieșire. Străjile nu s-au schimbat. Bine-ai făcut că te-ai dat drept liovean *. Moldoveni nu se prea văd pe-aici, iar poruncile s-au înăsprit împotriva lor. Cît va sta în picioare hrisovul ** de învoială cu Vladislav Iagelo, polonezii sînt ocrotiţi.

---

* De la Liov, oraș polonez (Lwow).

** Tratatul încheiat la Lublin în 1390, cu regele Poloniei.

Capitolul al II-lea

SOSEȘTE O CALEAȘCĂ

Înțepenit de nemișcare, înfiorat de cîte pricepuse, călugărul rămase o vreme descumpănit.

— Trebuie să-i văd fața hicleanului, rosti uluit, și acest gînd îl însufleți.

Pătrunse prin portița deschisă în marea Curte Domnească, urmat de clopotar. Casa Slujitorilor părea pustie, căci cei ce locuiau în ea erau adunați în Casa Domnească.

Rădvanele încăpătoare, trase de multe perechi de cai, poposiseră în curțile de la Argeș : unele de dincolo de fruntariile țării, altele din cuprinsul acesteia, din îndepărtata și mărginașa Podunavia — țara lui Dobrotici, de la marea cea mare și Dîrstor — din Făgărașul și Amlașul de peste munți ; din Banatul de Severin și chiar de mai departe, de pe întinsele feude cu castele stăpînite de Doamna Mara, între fruntariile regatului unguresc.

Cîteva calești, sosite mai din timp, trăseseră sub coroana pîlcurilor de pini ce înconjurau pe trei părți Casa Slujitorilor. Comisul se îngrijise ca celelalte să fie duse la adăpost, iar caii cei falnici ai caretelor crăiești să primească îngrijiri chiar în grajdurile domnești. Împărțise porunci prin pîrgarii orașului către hanuri și către negustorii înstăriți din tîrg, să facă loc în curțile și grajdurile lor rădvanelor boierești. Alți oaspeți fuseră găzduiți de Mitropolie, Sînnicoară și conacele din împrejurimile Cetății de scaun.

Numai Moldova nu trimisese nici un curtean. De cînd Ștefan Mușat îl alungase din domnie, cu ajutor străin,

pe unchiul său, Roman, aliatul Țării Românești, Mircea întreținuse legături, mai departe, cu fugarul.

Cîmpurile de la marginea orașului, de pe care se strînsese nu de mult recolta acelui an, 1394 — an sortit pentru țară să se sfîrșească în lipsuri și suferință — fuseseră preschimbate, ca și zăvoaiele Argeșului, în adevărate tabere de popas pentru cei necuprinși de ziduriile cetății : ostași de pază ai rădvanelor, însoțitori înarmați ai chervanelor burdușite cu mărfuri, surugii ai căruțelor încărcate cu lacre, cufere, coșuri pline cu lucruri de trebuință pentru seniori și oșteni, cu arme și alte marafeturi.

Că lungi, grele, nesigure erau drumurile răsăritene, de cînd se așezaseră osmanlîii la Dunăre !

Din necuprinsele păduri ale Valahiei ațineau calea caravanelor haiducii, ori se iveau jivinele temute. Mai înfricoșătoare decît toate rămîneau însă cetele azapilor și achingiilor *, lacome nu numai de jafuri, dar și de sînge de ghiaur.

Veșmintele muntene se împestrițau în tot locul cu cele săsești, ungurești, poloneze, grecești, sîrbești și bulgărești.

Toată negustorimea nordului, a sudului, surprinsă la drum de atacul fulgerător al lui Baiazid, bătuse în retragere spre muncelele apărate de cetăți puternice. Cei din miazănoapte nu mai cutezaseră să coboare la Dunăre, iar cei din miazăzi socotiseră că n-ar mai avea rost să pribegească peste munți, către Polonia și Litvania, prin Moldova, de vreme ce puteau face schimburile pe loc, la adăpost, aici unde se afla și oastea lui Mircea. Se zăreau ici-colo și straie venețiene, ba și genoveze. Cei din-

* pedeștri și călărești turci.

tîi își vindeau armurile și cămășile de zale, mult prețuite, în țările dunărene, ceilalți se perindau dinspre puternica lor cetate, de pe țărmul italic, spre Chilia, de la gurile Dunării, pe care o stăpîneau în cîrdășie cu otomanii. Surprinse la Nicopolul-Mic * de oastea biruitoare a lui Mircea, corăbiile lor, încărcate cu mărfuri pentru Buda și Viena, se buluciseră, fără vrere, în micul port-cetate.

Golite grabnic în chervanele prinse de la turci, mărfurile fuseseră îndreptate spre nord, cu genovezi cu tot, însoțite de străji muntene. Prin trădarea unui oștean dîrstorean, scăpaseră înspre Sibiu, dar sașii, prieteni ai voievodului, îi prijunaseră la ieșirea din trecătoare și, prin Cîineni, făcuseră cale întoarsă împreună, spre mînăstirea Nucet. De acolo luaseră drumul Argeșului. Sibienii se bucurau de înfrîngerea Ildîrîmului, dar și de prilejul de a-și tîrgui mărfurile cu neguțătorii îmbulziți în tîrgurile transalpine.

Strecurîndu-se pe urmele călugărului, de-a lungul zidului, spre arcadele marii porți de la intrare, Stancu își ținea cu greu răsuflarea.

Licăreau faclele străjilor.

Se opriră cu spinările tîrșite de perete.

— Să-i prindem ! gîfîi în ceafa călugărului, și să-i înfățișăm Măriei Sale spre judecată.

Simți cum îl furnică mușchii brațelor, cum i se umflă sub mînecile cămășii ude de sudoare. Degetele lui se încordau, se încleștau, de parcă ar fi avut la îndemînă gîtlejul trădătorilor.

Mintea călugărului lucra înfierbîntată. „N-ar fi cuminte așa. Capetele celor doi ticăloși nu i-ar aduce nici un folos Domnitorului. Boierii uneltitori s-ar lepăda ca

* Cetatea Turnu : i se mai zicea și Nicopolul-Mic.

de Satana de alesul lor. Capătul firului duce la ghem... Cum să le ies în față și ei să nu știe ?"

Umbrele celor urmăriți înlemniseră după intrîndul porții. Ce se petrecuse oare ?

— Stancule, ia-te după ei ! Te cred un nătîng : fă pe nătîngul ! Ține-le calea și nu-i slăbi ! Te aștept pe podețul din uliță.

Se trase îndărăt. Clopotarul se feri într-o dungă, dar se simți îmbrîncit de niște mîini osoase :

— Du-te, Stancule, du-te, ce mai stai ?

După o clipă îl înghiți bezna.

Stancu mergea înciudat, întrebîndu-se cum să le țină calea dacă ei stau înăuntru.

Călugărul nu merse prea departe. Lucra iute, lîngă zid, să sfîrșească atît cît dăinuia întunericul. Se temea să nu fie surprins de străjile care ar fi ieșit în întîmpinarea celor doi. Suflînd greu, izbuti să ridice o piatră și s-o împingă într-o parte. Găsi belciugul de fier pe care-l căuta și trase de el cu toată puterea brațelor, cu picioarele înfipte pe marginea desfundăturii. Chepengul se ridică cu un scîrțiit, fapt ce-l făcu să încremenească pentru o clipă, ascuțindu-i auzul. Pe dibuite, dete de treptele scării. Se opri să sprijine în cap acoperișul de lemn, apoi îl lăsă să cadă și coborî în puțul adînc al ascunzătorii. Deasupra chițcăi un liliac uriaș, ce-și lovi mantia întunecată de coama zidului. Trezi cucuveaua de pe turlă, care zburătăci cu un vaiet prelung, sinistru, spre plutele Argeșului.

Stancu o auzi, se înfioră și mormăi cîteva blesteme pentru cobitul ei.

Atmosfera grea fu risipită pe neașteptate de glasuri vesele, zbucnite dinspre Casa Domnească. În fruntea unui grup înainta un ostaș voinic, cu o facă în mînă,

ce îndruma calea spre poartă însoțitorilor săi. În urma lui păşeau pajii Măriei Sale, purtînd, de asemenea, facle, iar la o oarecare distanță cîțiva cavaleri tineri, în straie de sărbătoare.

Uneltitorii se făcură una cu zidul. Greu puteau fi zăriți de la depărtarea aceea. Grosimea arcadelor se așeză curînd între ei și alaiul ce ajunse la poartă.

Clopotarul își frămînta mintea ce să facă. Auzi un duruit de roți ce răzbea dinspre șosea. Strigăte puternice, ostășești acoperiră orice alt zgomot. Poruncile mergeau din om în om către străji.

O umbră se desprinse cu iuțeală, repezindu-se înspre Casa Domnească. Nu mai rămase decît una lipită acolo, la cîțiva pași de clopotar. Stancu vru să se arunce pe urmele celui fugit, dar se opri descumpănit. Umbra răzlețită nu se mai zări, pierise în întunericul curții. „Pe unu-l pierdui", gemu neputincios. „Să nu-l scap și pe ăstălant. Se trage tîlharul tot spre casa Măriei Sale!"

Stancu porni cu pași apăsați, bombănind, fără să se mai ascundă, ca și cum atunci și-ar fi sfîrșit slujba. Iscoada se zăpăci și o luă spre poartă. Stancu căută hangerul * prins de cingătoare. Îl scoase, dar îl vîrî iute la loc, în teaca de lemn, bolborosind: „Ce să fac cu el? Nici cu mîinile n-am ce face. L-aș trage colea și nimeni nu m-ar vedea, și-aș scoate din el și laptele supt din țîța mume-si! Numai că porunca Sfinției Sale e alta!".

Slobozi o înjurătură și clătină capul a mare nemulțumire.

Omul îmbrăcat în straie poloneze se opri. Clopotarul îl ajunse din urmă, rînjind. Răsucit pe călcîie, polonezul dete de fața lui tîmpă. Din gura largă, cu buza de sus

* pumnal cu tăișul ascuțit.

rotunjită într-o parte, ieșeau, năvală, gîfîiturile. Lumina slabă, răzbind de la faclele înfipte de o parte și de alta a pereților, în inele late de fier, cădea chiar pe chipul lui. Răsuflarea namilei îl făcu să clipească, să se încrețească de spaimă și scîrbă. Se trase de-a-ndaratelea spre oștenii de pază, amuțit, gata să strige după ajutor.

Stancu venea tot spre el, clătinat pe tălpile mari, late.

Sulițele străjilor se încrucișară, dar, recunoscîndu-l pe clopotar, ostașii își pierdură înțepeneala și în privirile lor iscoditoare sclipi hazul. Socotiră că pe drept se speriase cavalerul străin.

— Dete buzna Ildîrîmul în Curtea Domnească, nea Stancule ?

— Hî-hî, cum să dea, dacă-l izgoni Măria Sa dincolo de apa cea mare ?

Polonezul se întoarse cu fața spre străji. I se zbătea falca.

— N-ai de ce te-nfricoșa, Luminăția Ta ! Nea Stancu nu e un tîlhar din cei care-ațin calea boierilor și neguțătorilor cînd pică noaptea.

— Ba și tîlharii, de vrea să știe Domnia Ta, se tem de pumnalul clopotarului.

— Hî-hî ! rînji namila, arătînd hangerul cavalerului.

Se răsuci spre ostași.

— E al lui Costea și sughiță a plîns. Azapul, azapul...

— Lasă, nea Stancule, știm povestea, hai, du-te acasă ! Vine călească. Poftim și Domnia Ta în lături, boierule !

— Loc, loc ! Faceți loc ! Sosește fiul Măriei Sale, coconul Mihail !

Pajii mergeau iute, în fruntea alaiului. În jurul călețtii zburdau, veseli, prietenii ieșiți să-l întîmpine pe tînărul prinț. Nu era singur. Îl însoțeau jupîn Manea și egumenul * mînăstirii Nucet, zisă și Cozia după numele cuman ** al nucilor ce creșteau, pădure, la poalele adăpostite de vînturi ale muntelui.

Un grup de oșteni înarmați închideau cortegiul care dispăru dincolo de arcade, în curtea largă.

---

* stareț.

** în cumană, coz = nucă.

Capitolul al III-lea

ISCOADA

Cu ochii pe caleașcă, clopotarul uitase de iscoadă. Îi zări umbra subțire, pierind spre uliță. Simți cum pumnii i se rotunjesc măciucă și porni pe urmele polonezului cu capul în piept, ca un bour înfuriat.

— Uitași de podeț, Stancule ? auzi mustrarea preacucernicului Paisie.

Glasul călugărului tremura, căci abia reușea să-l oprească pe Stancu ; se scutura năuc, înverșunat, ca apucat de-a binelea. Sutana călugărului era murdară de moloz și păienjeniș, deși o scuturase zdravăn cînd ieșise din îngustimea ascunzătorii. Puțul se lărgea jos într-o hrubă boltită, sprijinită pe stîlpi, cu deschidere pietruită, înaltă cît un stat de om, ca un șanț, spre zidul din afară. O străbătuse orbecăind, pe lîngă pereți, aplecat din șale. Se luptase mult să înlăture lespedea ce închidea ieșirea și pusese piciorul chiar sub zid. Adăpostit în dosul molizilor ce mărgineau împrejmuirea, se strecurase spre uliță. Zărise și el străjile de la poartă nemișcate. Din curte răzbăteau glasuri voioase. Galopul unui cal îl alungase de acolo nedumerit, dar neclintit să-și îndeplinească planul. Alerga pe uliță, prin beznă, spre oraș, cu poalele sutanei într-o mînă. Se opintise apoi pe treptele de piatră ale unei case slab luminate, și pierise în golul săliței de la intrare. După puțină vreme se ivise din nou, gonind înapoi către Curtea Domnească și rămăsese la pîndă în spatele unui stejar ce străjuia podețul din uliță. Zărise un ins subțirel, depărtîndu-se cu iuțeală de alaiul care întîmpina caleașca. Sabia cavalerului sclipise ca o stea îndepărtată. Recu-

noscuse apoi statura uriașă a clopotarului venind în urmă.

— Uitai, Sfinția Ta ! Pe-ălălalt îl scăpai. De nu-mi dai pace, îl pierd și pe-ăsta.

— Nu te mai scutura așa !

Clopotarul răspunse cu bodogăneli și sudalme strivite între dinți.

— Ușurel după el !

— Dac-așa zici...

Pașii urmăritorilor se fereau, ai iscoadei bocăneau pe caldarîm, coborînd ulița în partea de jos a orașului. Stancu se neliniști, nu mai avea răbdare să tot pîndească de după colțul caselor de meșteșugari.

— Hî-hî ! Te pomeni că a mas chiar la hanul din vale !

— S-ar potrivi bine, Stancule ?

Pe clopotar îl prinse veselia, dar călugărul era frămîntat de gînduri.

— Mergi mai încet, nu da așa năvală !

Îl trăgea de suman, pîndind cu privirea în toate părțile. Stancu nu mai avu vreme să se mînie, căci pe neașteptate văzu umbra slăbănoagă a polonezului învălmășită între alte două, spătoase, adevărate huidume.

— Tîlharii ! O să-l ucidă ! rosti sugrumat, vrînd să-i sară în ajutor.

Călugărul rîse ușurel.

— Nu te-amesteca !

Auziră apoi strigăte.

— Săriți ! Mă omoară ! Mă...

Polonezul rămase întins la pămînt.

— Du-te de ridică năpîrca !

Clopotarul rînji în întuneric batjocoritor.

— Ți-o mulțumi cu o ulcea de must.

— Hi-hî ! pe a lume, că-n asta...

Călugărul îl împinse.

— Să-l duci pînă-n culcuș ! Nu e mort : pricepe-odată !

Stancu rămase năuc, sfredelit de un gînd necuviincios : „Diavolește mai lucrează mintea Sfinției Sale !".

Zbieretele polonezului tăiară liniștea nopții la fel de înfricoșătoare ca vaietele bufniței.

— M-au prădat ! M-au prădat ! Punga mea ! Tunica... tunica mea... tunica...

— Hî-hî ! nu mai jelui atîta țoala, c-ăi mai fi avînd altele.

— Tot mi-au luat, tot !

— Ba tot nu, dacă-ți lăsară viața !

Îi hîhîia în urechi, încercînd să-l ridice de brăcinar. Noaptea era răcoroasă și omul tresălta cu spasme. După ce-l așeză pe picioare, clopotarul își scoase sumanul lui ponosit și i-l aruncă în spinare.

Mirosul iute, de sudoare, îl făcu pe polonez să se strîmbe, lepădînd cu silă haina de pe umerii săi.

— Nu-mi trebuie ! rosti, clănțănind din dinți.

— Hî-hî, ești năzuros ! Apăi tremură pîn' te-ăi încălzi !

Hazul ce-l făcea clopotarul, rotindu-se în jurul prădatului, îi păru acestuia sumbru, dar nu se îndură să-l alunge.

— O dușcă nu ți-ar strica, ascultă povața mea, mai adaose Stancu.

Boierul recunoscu atunci, îngrozit, glasul clopotarului.

— Dă-mi pace, smintitule !

— Uite că-ți dau ! și se prefăcu că pleacă.

— Stai, stai !

— Hî-hî ! 'mneatale ți se rătăciră, se vede, mințile ! Cînd zic hăis o iei pă cea...

Vorbele i se înecară într-un sughiț adevărat, care nu-l mai părăsi pînă la han. Iscoada își urma drumul după Stancu îngrozit, amuțit de mare spaimă.

În preajma hanului, la o răscruce de uliță, călugărul se ivi din nou, ținîndu-se la mare depărtare de ei.

Auziră larma celor din crîșmă.

Clopotarul intră pe urma străinului și, trîntind ușa cu zgomot, păși cu rînjetul lui spăimos.

De pe prispa îngustă, privirea iscoditoare a călugărului nu zărea mare lucru prin fereastra afumată, aburită, a crîșmei.

Mirosea a pastramă friptă și-a pește. Vremea culesului viilor se sfîrșise în podgorii. Mustul curgea gros, lipicios, tulbure, din zdrobitori, luînd drumul crîșmelor și hanurilor presărate prin toate tîrgurile țării, pe drumurile umblate de chervane și carete. Mînăstirea Cozia, care stăpînea pămînturi întinse în Vîlcea, date cu hrisoave domnești, își trimitea prin poslușnicii săi, la Argeș, o parte din strugurii și mustul podgoriilor vestite.

Călugărul se foi ce se foi, apoi plecă îngîndurat. Pricepuse oare clopotarul planul său ? Tîrgoveții îl socoteau smintit, dar el știa că-i doar ursuz, și zdruncinat de cînd își pierduse singurul fecior, pe Costea, cu trei ani în urmă, cînd năvălise de peste Dunăre oastea lui Firuz-bey. Osmanlîul, după ce lovise Vidinul — unde nu întîmpinase o prea dîrză împotrivire — (țarul Stratimir surprins și înfricoșat, închinîndu-se degrabă sultanului, cum făcuse și fratele său Șișman din Tîrnovo), se abătuse pe malul stîng, să pustiască și o parte din Țara Românească. Oștenii munteni, în frunte cu Mircea, îl siliseră să se retragă. Lui Costea îi străpunsese șoldul un azap. Vătămătura s-ar fi vindecat, dar năvălise din

urmă un achingiu şi copitele roibului său îi zdrobiseră capul.

Străinii de la mese se holbară la cei intraţi, cu rîsul prefăcut în strîmbături. Doi tineri în straie poloneze săriră în întîmpinarea iscoadei. Feţele lor arătau grozav de îngrijorate. Celălalt aproape că nu-i vedea, atît de rătăcită îi era privirea. Îl traseră spre masa lor, vorbindu-i în şoaptă.

Clopotarul înfruntă nepăsător privirile şi tăcerea ce se aşternuse stingheritoare, îndreptîndu-se spre o canapea de lemn. Împinse mai încolo trupul unui beţivan căzut cu faţa-i bărboasă peste braţele adunate şi se prefăcu însetat, izbind în lemnul mesei lungi cu pumnul lui cît un baros. Chipul iscoadei se răsuci, în sfîrşit, spre lumină, după ce se lăsă sleit de puteri între cei doi, şi faţa lui smeadă, clonţoasă, cu gura tivită, cu uitătura ochilor rea, întunecată, clopotarul n-avea s-o mai uite. Cu aruncături piezişe spre cei care îi cercetau uimiţi, tinerii traseră spre ei ulcelele, le închinară cu prefăcută veselie spre prietenul lor, strigînd să le mai fie adusă una.

Văzîndu-se uitat şi de iscoadă şi de ceilalţi, care se apucaseră din nou de trăncăneală şi băutură, Stancu se ridică de la masă şi merse tîrşîindu-şi paşii înspre bucătăria hanului.

„Slutul!" Şoapta, scăpată cu teamă în han, nu-l răsuci, numai muşchii braţelor i se încordară ca nişte odgoane ce priponesc o corabie.

Hangiţa îşi răsuci spre el faţa încinsă de para focului. Aplecată asupra vetrei, mesteca de zor într-o strachină mare nişte cocă pentru minciunele. O tavă rotundă, de aramă, le prijuna, rumenite, clădite ca o claie căreia îi trebuia scos vîrful.

— Ia te uităăă ! Ce te-adusă-ncoace ? De ai vreo vorbă cu Dincă al meu, dute-n curte, c-acolo-l găseşti ! Roboteşte cu argaţii pe lîngă căruţe. La noapte pleacă după sare. Cine ştie cînd s-o întoarce ! oftă.

Îşi şterse colţul ochilor codaţi cu şorţul, vrînd să-i arate că o să se prăpădească de grija şi dorul hangiului. De vîrstă mijlocie, trupeşă, cu pielea lăptoasă, braţele rotunde, cu gropiţe la cot, cu faţa lată, netedă, albă şi curată, cu ochi verzi sub sprîncene negre, era încă atrăgătoare. Tîrgoveţii ştiau că mai păstra năravul pentru care Dincă şi-i părăsise pe-ai lui, ca să se însoţească cu o vicleană.

— Ba, mi-e sete, mormăi clopotarul, neluînd în seamă sclifoselile ei.

— Nu-mi mai văd capul de treburi ! Ia-ţi şi singur. Aşază-te colo şi nu-mi sta în drum !

Femeia arunca una după alta minciunelele într-o tingire cu unsoare încinsă. Aşa cum se umflau, rumenindu-se ca aurul vechi, la fel sporea ciuda muierii.

Clopotarul se aşeză cu o privire cruntă. Dar pe ea n-o speria. Îl cunoştea bine. De-l luai cu binişorul, nu-ţi mai pleca de pe cap, îl întindeai ca pe o foaie de plăcintă, şi tocmai de acest lucru se ferea ea acum, cînd avea atîta zor. Văzînd că n-o să se urnească cu una cu două, îi strigă :

— Ia-ţi must şi nişte pastramă ! Poate-mi umpli şi mie putina cu apă. Argaţii sînt care-ncotro, iar Licsandra la fîntînă. Abia mă mai ţin picioarele. Dau zor, ca să am pace mîine.

Cu o crăcană de fier scotea minciunelele, iar gîndul la petrecerea de-a doua zi o mai îmbună.

— Lume multă la Curte, hai ? Ce-o fi dimineață la Mitropolieee ! Numai lui Dincă nu-i pasă. Se găsi să plece la Ocna Vilcii * ! Dar io tot o să mă duc.

Clopotarul își hălpăia bucata de pastramă tăcut. Capul unuia dintre polonezi se ivi de după ușor.

— Pînă cînd să tot strigăm după băutură ? întrebă supărat.

— Acuși, acuși, făcu hangița, trăgînd tingirea de o parte.

Capul se trase îndărătul ușii.

— Nu se mai duc dracului la culcare bețivii ăștia !

De blestemat blestema, dar își potrivea testemelul pe cap și își netezea sprîncenele subțiri. Cu un surîs șăgalnic se îndreptă spre sala crîșmei. Cînd se întoarse nu-l mai găsi pe Stancu. „Smintitul s-a dus să-mi umple putina cu apă", se socoti ea mulțumită că-i dăduse pace.

Stancu își băuse mustul și ieșise în curte. La numai cîțiva pași o întîlnise pe Licsandra. Ducea o vadră pe cap și în mînă o doniță. Pe față i se prelingeau, ca niște lacrimi, picături de apă de pe doagele înflorate cu fierul ars.

— Doamne, nea Stancule, ce faci pe-aici ?

— Toate bune, rosti, și palma lui lată o opri în drum. Varsă apa și-ntoarce-te la puț !

Licsandra îl privea năucă. Adună în pumn picurii ce se scurgeau de pe fața ei frumoasă în sîn, azvîrlindu-i cît colo. Dete apoi ușurel din cap, ascultîndu-l.

Lîngă magazii, argații zdupăneau. Glasul lui Dincă bodogănea de mama focului.

---

* Ocnele Mari, în județul Vîlcea, cea mai veche salină din Țara Românească.

Capitolul al IV-lea

FIUL CAVALERULUI NEGRU

Cocoșii trîmbițau miezul nopții. Cînd și cînd faclele străjilor licăreau. Pașii lor apăsați, rari, răsunau pe caldarîm, după care țîșnea prelung chemarea de recunoaștere : Huuuu-huuuuuuu !

Se roteu împrejurul zidurilor înalte. Cu același țipăt de huhurez răspundeau cei trei ostași aflați în curtea Bisericii Domnești.

*

* *

Piatra de lîngă zid fusese așezată la loc și doar un ochi ager ar fi observat, în plină zi, țărîna amestecată cu fărîme de lemn putregăios, risipite pe jos.

Casa Domnească părea cu totul cufundată în somn și-n întuneric, dar părea numai. O fereastră lăturalnică, dinspre apus — acolo unde curtea se strîmta spre împreunare — mai era luminată.

O bătaie ușoară în ușa iatacului îl făcu pe Domnitor să tresară la masa de lucru, deși își aștepta musafirul nocturn. Găsise rînduite de grămătici, spre citire, numeroasele scrisori sosite la Curte, de pretutîndeni, din Europa, purtînd sigilii crăiești sau numai peceți de-ale cetăților, mai toate în limba latină, către „Ilustrul Principe, Domnul Mircea, Voievodul Transalpin, Comite al Severinului, Despot al Țării lui Dobrotici și al Dîrstorului, Duce al Făgărașului și Amlașului", slăvind noua sa izbîndă asupra osmanliilor, numindu-l „Principe între creștini cel mai viteaz și cel mai ager...".

Starețul Sofronie, al Mînăstirii Cozia, se strecură în odaie.

— Un lucru însemnat te-aduce la mine, preacucernice, la un ceas atît de nepotrivit ? La ospeția mea te-ai ferit să vii, în schimb mi-ai trimis vorbă prin Mihail să-ți îngădui a mă vedea în taină.

— Chiar așa, Măria Ta. La cină nu mi-a dat ghes inima să mă-nfățișez, știind ce știam...

— Poftește pe scaun, să vorbim pe îndelete !

Starețul rămase în picioare, cercetînd cu o privire bănuitoare ușa prin care intrase, apoi fereastra.

— Măria Ta, te paște primejdie mare ! îngăimă cu glas răgușit, înăbușit de palma cu care-și acoperise gura.

— Nu te feri, vorbește slobod, boierul Baldovin veghează.

Starețul se liniști în parte.

— Singur, dregătorul Baldovin nu te poate apăra de dușmani, Măria Ta. În seara aceasta, fără să știi — cum să știi ? — ai stat la masă cu hiclenii.

Domnul, de vîrstă mijlocie, uscățiv, înalt, îmbrăcat cu o tunică scurtă, de culoarea vișinei coapte, în solzi mari, cu ciorapi lungi cafenii, își descinsese cingătoarea de care atîrna sabia-i scurtă, aruncînd-o pe patul îngust. Sări din jilț cu o privire vie, aprinsă. Ochii mari, adînciți în orbite, erau ai răposatului său părinte, Radu Negru-Vodă. Genuncherele late, cu acvile bicefale deasupra, fosniră ciudat, ca și cum măiastrele păsări s-ar fi trezit din somnoroasa lor încremenire, înfoindu-și penele.

— Cine mă vinde, cui, și care e prețul vînzării ?

— Prețul e mare, Măria Ta : tronul.

Ochii domnitorului se închiseră ușor. Se trase înapoi spre jilț, impunîndu-și greu stăpînire.

— Adică, viața mea. Cît trăiesc... Numele hiclenilor !...

— O, dacă l-am ști !

— Al cumpărătorilor atunci !

Stareţul se căută în mîneca sutanei, de unde scoase nişte suluri şnuruite.

— Solii s-au îndreptat spre mînăstirea noastră, după zvonul că te-ai afla acolo, dar tocmai plecaseşi. Aici n-au cutezat a veni. M-am pornit iute încoace cu coconul Mihail. Ziua de mîine n-o să-i lase Măriei Tale vreun răgaz.

Domnitorul desfăcea sulurile domol, ascultîndu-l pe egumen cu luare-aminte.

— Cine să-mi stea împotrivă tocmai acum, cînd l-am alungat pe Baiazid peste Dunăre, biruit şi ruinat ?

Stareţul tuşi sec, să-şi dreagă glasul.

— Urzeala e ticăloasă. Le-am sucit şi răsucit pe toate, cu trimişii mărimilor lor. Crunta primejdie ai îndepărtat-o. Ildîrîm nu va cuteza să te înfrunte prea curînd. Ba poate că înţelepciunea l-o îndemna să stingă din mintea sa visul nebunesc de a aduce la supuşenie toată creştinătatea. A pierdut şi multe oşti. Cît se temură de paşalîc, boierii sărira ca unul, să-şi apere moşiile lor, vezi bine, ca să nu fie date de sultan timaruri spahiilor lui.

Egumenul se opri, stînjenit de privirea înflăcărată care-i pîndea fiecare cuvînt.

— Acum, însă ?

Glasul întreba asprit, uscat.

— Nu le-a mai rămas decît frica de puterea crescută a Măriei Tale.

— A ţării, nu a mea !

Domnitorul îşi lipi spinarea de spetează, se încordă dîrz, stînd nemişcat ca o statuie. Mîinile cu palme subţiri şi degete lungi, ca ale unui mucenic dintr-o icoană bizantină, se încordară peste cele două suluri.

— Zvonesc despre lăcaşuri pe care vrei să le ridici şi să le înzestrezi cu pămînturi boiereşti ; de noi cetăţi,

de o nouă Curte. Cum că ai să lași Argeșul pentru Tîrgoviște, așa cum părăsi bunicul Măriei Tale Cîmpulungul.

— Atunci primejdia venea de la miazănoapte ! Argeșul era mai îndepărtat de angevini. La miazăzi aveam numai prieteni și rubedenii.

— Pretind că o să le smulgi la mulți dregătoriile. Călugării aud și văd multe...

— Toate cîte am să le fac, spre binele țării o să fie, spre folosul domniei mele nimic !

— Iscoadele uzurpatorului de la Suceava îi ațîță.

Starețul făcu semn cu capul spre scrisori.

Începeneala trupului din jilț slăbi.

— Ștefan n-ar însemna mare lucru, dacă în spatele lui nu s-ar ascunde cine se ascunde ! vorbi Mircea cu mînie, aplecîndu-se să citească.

O vreme domni tăcerea. Pumnul Domnitorului lovi deodată brațul jilțului.

— Poftim cum îl numește acest boier pe domnitorul lui : „Pribeagul Român... !". Dar nu și-a pierdut nici un drept ! El e adevăratul domn al Moldovei ! Îl slujește cu credință, dar se îndoiește. Dacă ți-e stîrbită nădejdea, nu vine nici izbînda ! Trebuie să crezi cu tărie, să lupți cu dîrzenie și înțelepciune !

Părea a-și vorbi sieși, urmînd să comenteze pe-același ton scrisoarea.

— „Nepotul uneltește să fiu îndepărtat". Hm ! Țara mea va pieri înghițită de cotropitorul Baiazid, pretinde el, povățuit de marii lui seniori, căci Ildîrîm n-are de gînd să supere Polonia, nici Litvania, nici Moldova, dacă vor ajuta pe boierii potrivnici „valahului", adică ai domniei mele, să-l înlăture. Așa !

„Noul domn, oricine ar fi, se va bucura de bunăvoința sultanului, dacă-l va recunoaște de senior și-i va

plăti un mic peşcheş". Asta mai lipsea ! Ştefan Muşat mă învinuieşte în faţa craiului polonez de hiclenie...

Restul scrisorii îl citi în tăcere. Cînd sfîrşi, adăugă :

— Boierii rămaşi credincioşi lui Roman au prins o solie de-a nepotului : cutează cam mult uzurpatorul ! Domnia mea nu va uita acest lucru !

Sulul sosit din Moldova fu aşezat alături, pe masa de lucru.

— Să vedem acum ce-mi dă de ştire voievodul Transilvaniei.

Capul pletos încuviinţa cu o legănare uşoară cele cuprinse în scrisoare. Ştibor mă pofteşte peste munţi. Cel mai nimerit, zice el, în cetăţile noastre de la Făgăraş sau de la Bran, şi cît mai curînd.

Stareţul îşi încrucişă braţele, ascultînd cu o faţă îngrijorată.

— Nu binevoieşte a mă vesti ce treabă însemnată are cu mine. De cine se teme ? Nădăjduiesc că n-o să-mi pomenească şi el de cine ştie ce uneltiri ! N-am vreme pentru asemenea nimicnicii !

Egumenul tresări.

— Măria Ta, gloriosul vostru unchi, Vlaicu-Vodă, a ţinut seama de povaţa prietenilor şi nu şi-a pierdut nici tronul, nici viaţa.

Domnitorul sări din jilţ aproape mînios, îl privi pe stareţ întunecat.

— M-ai lovit drept în inimă, preacucernice ! De ce m-aş mira, cînd eu însumi...

— Iertare, Măria Ta, pentru cutezanţă...

— Cine o face întru adevăr şi dreptate, prieten îmi este ! Linguşitorii îşi fac din mine un vrăjmaş !

— Erai, Măria Ta, atît de tînăr atunci !

— Poate că şi cel ce vrea să-mi ia tronul e tînăr.

— Bunica, Doamna Clara, o iubeați mult, tare mult. Era frumoasă, știa să vrăjească pe cei apropiați.

— Pe tata nu, deși îi era fiu bun, pe cînd unchiului Vlaicu, doar frate vitreg. Și asta, preacucernice, pentru că Basarabilor le-a stat mintea numai la slobozenia țării. Samodîrjeți * s-au numit cei dinaintea mea, și nădăjduiesc că așa va fi cît va dăinui neamul nostru !

Se preumbla prin încăpere înviorat.

— Dacă mi-ar pricepe gîndul și Iagelonul, și Angevinul, ce n-am putea înfăptui împreună ! În loc să se sfădească amîndoi, să iscodească deșertăciuni, să dea crezare uneltitorilor ! De-a surda mă învinuiește Vladislav că-l stîrnesc pe Sigismund să lovească ținuturile poloneze, că-l împing chiar spre Moldova ! Uneltitori pretutindeni...

Se opri în fața călugărului.

— Dar cum cămașa e mai aproape de piele, Domnia mea are de gînd să-i lovească pe cei de la gurile Dunării. Am să alung de acolo, curînd, iscoadele genoveze ! Întoarcă-se acasă ! Vreau ca noroadele Dobrogei mele să-și ducă traiul în tihnă, să rămînă slobode ! Cu adevărat nu mă pot bizui decît pe oastea mea, pe brațul meu !

Ochii negri priveau undeva, departe, peste făptura starețului. Vedea desfășurîndu-se pe o cîmpie întinsă Marea Oaste ce avea de gînd s-o alcătuiască. Oastea Mică de-acum, alcătuită din curteni, din steaguri de județe, adică din boiernași, în frunte cu cîte un dregător din ținut, și din cete strînse și înarmate de marii boieri, vasalii săi, de pe moșiile lor — nu mai putea face față urgiei ce amenința de pe malul drept al Dunării.

---

* De sine stătător, independent.

Se rupse din visul său măreț, surîzînd cu tîlc.

— Ginerele lui Ludovic *, deși urmărește ambiții deșarte, ne este, deocamdată, cel mai binevoitor. La ospeția domniei mele cavalerii apuseni l-au lăudat în fel și chip. Ar merita să ajungă împărat al Germaniei, ziceau unii.

Îl pironi deodată lung pe egumen.

— Se pune la cale o nouă cruciadă, preacucernice. Sigismund a fost ales capul oștirilor. Cînd nu mai au ce jefui la ei acasă, în ducate, seniorilor apuseni li se face de ducă spre alte ținuturi. Mi-au făcut înalta cinstire de a mă pofti și pe mine. Iagelo, zice-se, nici n-o să ia parte, nici n-o să încuviințeze panilor polonezi să facă aceasta, ca să nu-l supere pe Baiazid.

Rîse din inimă.

— Dar Măria Ta ?

— Prin Țara Românească n-am să le îngădui a trece ! ocoli Domnitorul întrebarea. Adăpostească-i Viena ori Buda !

Cu mîinile prinse ghem, Mircea pironi friza din plăci de teracotă ce înconjura partea de sus a pereților, într-un chenar lat, strălucitor. Episoade glorioase se înșirau pe acele plăci zmălțuite, începînd cu lupta legendarului Tihomir împotriva regelui angevin și continuînd cu alte scene ale înaintașilor.

— Ei au apărat țara primejduită dinspre miazănoapte — rosti Domnitorul încet — sarcina domniei mele e să o păzesc dinspre miazăzi. Și dacă-mi va sta în putere, dacă m-or înțelege și ceilalți pînă la urmă, să-i alung pe osmanlîi *dincolo* de strîmtoare.

— Cîinii, cînd se ivește lupul, lasă cearta.

---

* Ludovic cel Mare, regele Ungariei ; ginerele său, Sigismund de Luxemburg.

Brațele voievodului făcură un gest larg.

Călugărul se trase spre ușă, cerîndu-și îngăduința să plece.

— Aici n-am la ce mai zăbovi, Măria Ta.

Egumenul făcu o plecăciune adîncă, ținînd brațele vîrîte în mînecile rasei.

— N-ar fi rău să iei cu dumneata niște hrisoave însemnate. Îi aduse o cutie din lemn de chiparos sculptată, de forma unui cufăraș. Pune-o la adăpost.

Starețul ascunse micul sipet în lărgimea sutanei.

— Peste cîteva zile voi fi la Cîmpulung, apoi la Tîrgoviște. Am să poposesc și la Cozia. De la castrul nostru Argeș am să vin. Abia atunci o să știu ce răspuns trebuie trimis binevoitorilor noștri prieteni.

Capitolul al V-lea

CHIPUL RĂMAS SUB MASCĂ

Casele, uliţele, grădinile, cîmpurile, zăvoaiele ieşiră din bezna nopţii, acoperite de brumă. Cerul, limpede, purta pe bolta vînătă luceafărul clipicios al dimineţii. De partea cealaltă felia de pepene a lunii aluneca pe nesimţite printre copaci. Ziua începea rece. Taberele de popas întreţinuseră focurile, iar acum le aţiţau zdravăn.

Călugărul Paisie coborî din clopotniţă, părăsindu-l pe Stancu zgribulit ca şi el. În urmă-i, clopotarul îşi freca palmele îngheţate. Foşniră aspre ca nişte pietre de rîu. Aşezat pe ieşitura grinzii, se puse pe cocăit. Curînd răsuflarea îi hîrşcîi în pieptul păros, ca dinţii mari, încovoiaţi de vîrf, ai unui fierăstrău ce spinteca stejari bătrîni. Trudise la han în locul fetei, a argaţilor plecaţi la culcare, lucru ce o făcuse pe hangiţă să-i arate o bunăvoinţă şireată.

„Să mai dai pe la noi, Stancule ! Uite nişte minciunele pentru lelea Măria a dumitale. Să le iei cînd pleci".

Slujnicei, însă, îi azvîrlea numai porunci aspre, cumpănindu-le răutăcioasă. Clopotarul se mulţumise să mormăie înciudat : „Acum mă trag la mine-n iatac, că nu-mi mai simţesc mădularele".

După ce pierise haina, îi vorbise fetei în şoaptă. „N-o să te mai lăsăm aici. Ziceai că e bine. Dacă binele aşa arată, răul cum o fi ?" Licsandra suspinase cu o mînă la gură : „Dumneata, nea Stancule, ştii bine că mi-e totuna de cînd...", şi izbucni în plîns. El se necăjise. „N-o să-l plîngi toată viaţa, nefericito ! Nu se cade ! Muri pentru Măria Sa, care ne izbăveşte de păgîni. Îl jelu-

ieşti de trei ani încheiaţi, ajungă-ţi ! Îţi faci mult rău. Ba le mai sfîşii inima şi altora... !"

Fata tresărise. Ghicea la cine îi fugea gîndul clopotarului : la ostaşul acela, pe nume Bărbat, din oastea Măriei Sale, care luptase în ceata lui Costea şi care nu numai că-l văzuse murind pe alesul ei, dar îl îngropase chiar cu mîinile lui. De cînd o cunoscuse şi îi vorbise ofta într-una, dar ea se prefăcea a nu pricepe.

Pe clopotar îl treziră propriile sforăituri. Speriat de zăbavă, trase cu opinteli smintite de frînghie. Dangătele izbucniră iuţi, scurte, înghesuite, dar pe încetul se răriră, devenind limpezi, sonore, melodioase, cuprinzînd în valuri vibrante ţinutul întreg. Cu ochii închişi, clopotarul îşi înălţa trupul pe frînghie, şi-l zgîrcea înapoi, beat de oboseală, de nesomn, de singura lui bucurie, cîntecul clopotelor. Mitropolia răspunse într-un tîrziu. Dar ce aştepta Sînnicoara ? Urechea lui, îndreptată înspre deal, nu prindea nici un sunet. Le-o luase înainte ca de obicei la amîndouă.

Trase ce trase apoi se opri. Îl văzu pe călugăr pîndind sosirea Domnitorului. Dincolo de zid, ocoli curtea dinspre Casa Slujitorilor boierul Baldovin. Se ivi şi Voicvodul. Curteanul îl întîmpină aplecat. Zăboviră împreună, vorbindu-şi cu capetele apropiate.

Îl zări şi pe bătrînul Paisie şi se bucură că sosea neînsoţit. Părea şi mai înalt în mantia-i largă, din pluş verde cu fir de aur, presărată cu corole galbene — ca un ostrov primăvăratec, năpădit de untişor înflorit. Îi ieşi înainte pe poteca îngustă, pavată cu lespezi de piatră. Domnitorul păşea împovărat de gînduri. După o plecăciune adîncă, Paisie merse în urma sa. Dete să-i vorbească, dar clopotul capelei porni să tragă. Aşteptă pînă ce domnitorul pătrunse între zidurile lăcaşului.

— Mărite Doamne...

— Aș vrea să rămîn cîteva clipe singur, preacucernice.

Călugărul se retrase cu un oftat ușor. Se temea să nu sosească altcineva între timp. Frămîntarea nu-l lăsa să stea locului. Porni spre portiță. De acolo putea pîndi în voie mișcarea celor de dincolo. Curtea se trezea. Slugile alergau cu treburi de la o clădire la alta. Boierul Baldovin se îndreptă spre poartă cu un grup de oșteni. Nu trecu mult și într-acolo merse și boierul Vlad, o rudă îndepărtată a Basarabilor. Și el păși îngîndurat, învelit în mantaua-i roșie. Înainte de a ajunge la străji, întoarse capul, cercetînd întreaga curte. Păru să vină spre portiță, dar se răzgîndi, și călugărul răsuflă ușurat.

Domnitorul se oprise în naos, căutînd cu ardoare privirea tatălui său, Radu Negru. Zîmbi împăcat cu propria-i conștiință. De foarte aproape, din stînga, fratele Dan își încrucișă și el uitătura cu a sa. „Vreau să îndeplinesc ce te-a oprit pe tine moartea să faci!"

Și ochii unchiului Vlaicu sclipeau limpezi ca iezările munților. Se bizuise pe brațul și mintea lui, pe prietenia neclintită a unor slujitori. Și el i se aruncase la picioare, jurîndu-i credință pînă la moarte, după ce, din marea-i înțelegere, fusese iertat pentru că se lăsase ademenit de cuvintele mieroase ale bunicii. Se răsuci spre ușă, luminat la față, dar călugărul nu se zărea nicăieri. Pantofii ascuțiți, cu vîrfuri încovoiate ca niște mici galere romane, se traseră încet spre o strană. Trupul rămase nemișcat multă vreme. Mîinile descoperiră fața prelungă doar la auzul unor pași ușori, șovăitori.

— Ce-aveai a-mi spune, credincioasule bătrîn?

Vorbele Domnului îl uimiră. Tuși în pumn, să-și recapete glasul, și neliniștea îl părăsi.

— Mărite Doamne, la hanul din vale se află o iscoadă de-a Mușatului.

Mîna dreaptă a voievodului se adună, izbi în lemnul sculptat al stranei.

— Destul cu uzurpatorul ! Nu-l face pe Domnul Țării să-și piardă vremea ascultînd povești despre niște peregrini ce înserează pe la hanuri ! Te trimit la boierul Baldovin !

— Cu neputință ! făcu speriat Paisie. În noaptea aceasta, Mărite Doamne, am folosit fără îngăduința voastră ascunzătoarea sfintei biserici.

Ochii Domnitorului avură o scînteiere de mînie.

— Am fost nevoit.

— Hm, și pentru ca păstrătorul tainei ascunzătorilor Curții noastre Domnești să nu fie dat în vileag, trebuie să-ți rabd pînă la capăt...

— Poate că e o nesocotință, Doamne, cum bine vreți să spuneți, dar am făcut-o spre binele...

Îl opri cu un gest iute al mîinii, apoi îl îndemnă să istorisească ce avea de istorisit. În picioare, ușor aplecat, cu palmele încrucișate peste pieptul îngust, bătrînul depăna domol întîmplările din noaptea aceea, spășit. Domnitorul hohoti deodată fără să vrea, lucru ce-l ului peste măsură pe monah, întepenindu-l.

— Preacucernice, ai pus la cale o adevărată tîlhărie !

Capul alb, pletos, se înghesui mai mult, în piept, peste mîinile osoase.

— Și cojocarii ? întrebă deodată domnitorul.

— Mîna dreaptă și-ar tăia-o pentru Măria Ta ! se repezi înflăcărat.

— Atunci ar fi nimerit să-i avem în oastea noastră, se înveseli voievodul. Și pe clopotar, iar fata aceea de la han să o slujească pe doamna mea sau pe mama mea. Am nevoie de cît mai mulți credincioși în jurul nostru.

Ochii înguști ai călugărului cercetau chipul Domnitorului, bănuind batjocura, dar văzură că-i cuvînta cu convingere și bunăvoință.

— Să cercetăm hrisovul.

Călugărul nu ascunsese lucrurile prădate de la iscoada poloneză prea departe. Le scoase la iveală din lacra unde strîngea resturile lumînărilor arse. Cu silă umblă cu ele, dar și cu mai mare silă le privi Domnitorul.

— Citește !

Desfăcu sulul cu mîini tremurînde, trăgîndu-se mai spre ieșire, la lumină, să-i poată descifra slovele. Zadarnic căuta în cele scrise numele boierului trădător, căci nu-l găsi.

— Dușmănia lui Ștefan ne era cunoscută, rosti voievodul dezamăgit. Punga asta cu galbeni să-i fie trimisă lui Roman Mușat. Sînt bani moldovenești, numai lui i se cad, fără a rușina pe cineva, și îi vor fi de folos. Oricît s-ar mira boierul Baldovin, înșiră-i faptele. În puține cuvinte, să știe doar ce are de făcut.

Vru să se ridice, dar se auziră pași. Călugărul ascunse hrisovul cel ticluit, trăgîndu-se înapoi.

— Cine e ?

În prag se ivi Doamna Ana. Înclină capul, apoi pătrunse în capelă cu un surîs liniștit. Fiul merse senin să-i dea binețe.

— Mă bucur că ai venit, scumpă mamă ! Treburile mele se îngrămădesc și vremea e scurtă, prea scurtă chiar pentru hotărîrile însemnate ce trebuie să le iau. O să-ți răpesc cîteva clipe înainte de rugăciune. Văd bine că te-am tulburat. Vreau să stăvilesc năvala musafirilor, cum ți-am mai spus, a poftiților și mai ales a nepoftiților. Țara are nevoie de liniște, de cumpătare. Mulțimile gonite încoace trebuie ajutorate să se înapo-

ieze la casele părăsite. După praznicul de azi voi curma ospeţiile, vestindu-i pe toţi despre plecarea noastră. Să ne vedem de sărăcie ! Drumurile le-am slobozit din nou. Pornească-se de unde au venit toţi cîţi ne încurcă treburile ! Hotărască familia, de aceea, scumpă mamă, spre care dintre cetăţi ori mînăstiri vrea să se îndrepte fiecare. Veţi alege numai slujitori credincioşi. Eu voi colinda pe rînd, pe la toţi, cînd treburile ţării îmi vor da răgaz.

Mama înclina din cap, cu încredere, la fiece vorbă a sa.

— Prea bine, fiule, ai gîndit cu înţelepciune.

Domnitorul se întoarse spre călugăr.

— Cînd o poţi aduce pe fata aceea la Curte ?

— Numai mîine, Mărite Doamne, îngăimă bătrînul cu şiretenie.

*

* *

— Nea Stanculeee... !

Clopotarul moţăia într-un colţ al mesei, cu strachina în faţă, prefăcîndu-se aţipit.

— Lasă-l ! îi vorbi stăpîna cu ciudă. În lipsa lui Dincă am linişte din partea tîlharilor, cît stă la han. Vezi-ţi de treburile tale !

Gătită de sărbătoare, hangiţa se foia făloasă, mieroasă, printre meseni. În ziua aceea abia pusese mîna pe cîte ceva, lăsînd toate treburile în seama slugilor, nemaisăturîndu-se să povestească ce văzuse de dimineaţă, cînd se înghesuise cu nevasta unui neguţător în mulţimea strînsă la Mitropolie, să privească alaiul domnesc. În norodul gălăgios se amestecaseră, spunea ea şi „cei maşi la hanul meu". Îl zărise şi pe negriciosul de polonez. „Nu ştiu ce tot şuşotea cu un boier. Pesemne că i se jeluia de păţanie, dar vorba aia, prinde orbu', scoate-i

ochii!" Hangița făcea haz, cu mîinile prinse în șoldurile mari. „Care boier?", întrebase clopotarul, tărăgănat. „De unde vrei să știu?" „'Mneata-i cunoști, că 'mneata ești, cum s-ar zice, de la Curte!"

Batjocura, rîsul, fițuiala ei îl lăsaseră însă nepăsător. La înapoiere găsise bună rînduială la han, dar cuvinte de laudă nu obișnuia să risipească. „Slugile, de vrei să le ții sub ascultare, să le mîni cu biciul!" obișnuia să spună. Trecuse în crîșma plină de oameni. Cei doi simbriași abia pridideau cu servitul. Se încumetase să deșerte tăvile cu fripturi aduse de aceștia în strachinile din fața mesenilor, să le toarne băutură dintr-un ulcior. Cînd se sfîrșise vinul, coborîse să deschidă beciul, ca să umple argații butoiul golit. Către seară, spre bucuria ei, picase Stancu. „Smintitul face treabă cît zece, i se cuvine bucătura ce i-o arunc", vorbise către Licsandra, potrivindu-și marama ce îi împodobea capul.

Licsandra trecu în crîșmă să deretece. Găsi căzut sub masă un boier amețit de beție și țipă speriată. Hangița alergă necăjită.

— Iar îți făcuși spaimă de vreun șoarece, năroado? Stancu sări și el.

— Hî-hî! Ba-i ditamai popîndăul! Cum să-l mături biata fată? După straie se vede că e străin. Unde-l arunc?

— Cum să-l arunci, nea Stancule? Afară s-a făcut frig, rosti Licsandra cu milă.

— Du-l naibilor sub șopru! Cînd s-o trezi, o pleca. Mereu ne rămîne pe cap cîte un mușteriu.

După plecarea hangiței, fata trecu să frece scîndurile podelei. Cu ferestrele larg deschise, să iasă aburul leșiei fierbinți, rînduia mesele și lungile canapele de lemn. Sforăitul clopotarului se rupea în horcăieli înecate. O vreme încetau și liniștea cădea grea, apăsătoare. Fata

își șterse sudoarea cu șorțul. Avea mîinile umflate, roșii, unghiile roase de mușcătura leșiei tari, făcută din cenușă de gorun. Stancu își deșertă pieptul într-o șuierătură prelungă, gemu, se puse pe clempăituri și mormăieli. Chiar atunci la una din ferestre se ivi un cap bărbos, tînăr.

— Hei, hangițo!

Licsandra își izbi gura cu palma, să nu mai țipe și se trase spre bucătărie. Un rîs voios, bărbătesc, îl trezi pe Stancu.

— Nu te speria, copilă, că nu sînt vreun căpcăun. Spune-mi unde e hangița?

Dezmorțit, clopotarul asculta cu luare-aminte.

— Stăpîna s-a culcat, strigă din ușa bucătăriei Licsandra.

— Am treabă cu niște polonezi ce-au mas la voi!

Fata clipi iute. Boier parcă era cel de la fereastră, și-l cunoștea.

— Du-mă la ei!

— Luminăția Ta să vină prin curte, îngăimă ea tremurînd.

Chipul pieri de la fereastră.

Cînd intră în bucătărie, fata îl văzu pe Stancu ascuns după ogeac. Mîna în care ținea lumînarea îi bîțîia. El îi făcu semn să iasă. „N-ai teamă, du-te!" îi vorbi iute, șoptit, văzînd-o că șovăie. Glasul cavalerului parcă-l recunoștea. Un tropăit îndesat se potoli în dreptul ușii, apoi pașii se depărtară și se auzi scîrțîitul scării înguste ce urca spre odăi. Nu era lumină decît la una din încăperile locuite de polonezi. Fata bătu în ușă. Tăcere. Ciocăni din nou mai tare.

— Cine e? întrebă un glas nedumerit, iar un altul mai iute:

— Nu deschide!

— Dacă nu vreți să-mi deschideți, la ce m-ați chemat ? se supără boierul de la ușă.

Vorbele învălmășite dinăuntru fură rostite cu mînie de către altcineva :

— De ce dracu nu ne-a vestit ? De ce nu te duci la el și-ai venit la noi ?

— La cine ? se răboli cavalerul.

— La prietenul nostru, două uși mai încolo...

— S-a culcat, vorbi fata, că-i întuneric acolo.

Cheia fu întoarsă iute în broască. Cu o lovitură de umăr, boierul dete bunza înăuntru. În mînă ținea un petec de hîrtie.

— A cui e slova ? întrebă supărat.

Cei doi se liniștiră ca prin farmec, îi surîseră binevoitori, îl poftiră să șadă, cerîndu-i iertare că-l ținuseră la ușă.

— Pricepe, Domnia ta, că într-o atare împrejurare...

— Înțeleg, înțeleg. Neîncrederea e și de partea mea. Taină deplină, nu-i așa ? Dar acum să lămurim lucrurile !

— Să-l chemăm ! El v-a scris. Și tot el e... trimisul ! De fapt, noi doi doar l-am însoțit.

— Vezi să plece slujnica ! vorbi unul îngrijorat.

Mergînd spre odaia iscoadei, polonezul rînji batjocoritor, văzînd-o pe Licsandra coborînd scara în fugă.

— Nea Stanculeeee...

O mînă îi astupă gura, iar alta o trase în bucătărie. Domnea un întuneric deplin acolo, ca și în crișmă. Fata se zbătu speriată, dar brațul o țintuia cu putere. „Potolește-te !“ îi suflă cu asprime un glas străin. Urechea ei prinse foiala multor trupuri și zăngănit de arme.

În odaia iscoadei polonezul găsi patul neatins și nici urmă de lucrurile sale. Un petec doar pe masă cu cîteva

rînduri. „Stați de vorbă cu boierul pînă mă întorc. Mîine plecăm în țară".

Se reîntoarse și mai nedumerit la ceilalți. Vremea trecea și nu sosea nimeni. Cavalerul se pregătea să plece furios, cînd auziră o bătaie în ușă. „El e, s-a întors!" Cel ce vorbise sări să-i deschidă, dar dete cu ochii de boierul Baldovin și rămase înmărmurit. Se lămuri cînd fu împins cu spada.

— Am fost înșelați! țipă ascuțit unul dintre polonezi. Fugi, cavalere, sări pe fereastră. Năvăliră în odaie și cîțiva oșteni.

— Nan Udobă, predă-te! porunci boierul Baldovin.

— Ce să faaac? întrebă cavalerul uluit.

— Pe ei! Prindeți-i!

Cavalerul se apăra mînios, vitejește, trăgîndu-se spre fereastră, pentru că ușa o păzeau trei ostași. Izbuti să răsucească chivărul cu o mînă și cu o lovitură de spadă scăpă de cel care-l încolțise. Nimeni nu vorbea, se auzeau doar icneli, răbufnituri, gemete. Încălecă pervazul în luptă cu un alt oștean.

— Măi Bărbat, lasă-l în seama mea! rînji din spatele cavalerului gura largă a clopotarului ce se cocoțase la fereastră pe o scară. Brațul lui muschiulos îi încolăci gîtul ca un șarpe boa, după ce-l doborî pe spate.

— Nu-l sugruma, nebune, îl vreau viu! strigă boierul Baldovin, poruncind să fie legat.

Polonezii zăceau la pămînt.

Se auzi un țipăt pe sală, urmat de vaiete, plînsete. De jos, Licsandra recunoscu glasul hangiței care zbiera după ajutor, crezînd c-au atacat hanul tîlharii. Cineva i-l curmă, dar se auziră altele. Hanul fusese trezit.

O lumină se apropia. Fata zări bucuroasă chipul lui Bărbat și se zbătu din nou să scape din strînsoare, dar voinicul n-o vedea.

— Hei, prietene, gata treaba acolo sus ?

— Gata ! răspunse, dar nu păru de loc voios. N-aș fi crezut o dată cu capul să uneltească chiar boierul Nan Udoba împotriva Măriei Sale !

— Cu asta ce facem ? Striga, vicleana, după ajutor...

Lumînarea se îndreptă iute spre ungherul întunecat, flăcăul fiind cuprins de o presimțire rea. Licsandra gemu.

— Ce-i faci, nătărăule ? Dă-i drumul, o cunosc, zbieră cu mîna pe suliță.

Boierul Baldovin se ivi în prag.

— Cine e muierea pentru care v-ați luat la harță, măi ? Ha ?

Clopotarul i se uită peste umăr.

— E slujnica.

— Luați-o și pe ea !

Bărbat îi surîse fetei s-o liniștească, dar ea tot tremura. Mîna clopotarului o chema în curte. Flăcăul o prinse de braț cu gingășie, ținînd suliția în mîna cealaltă ca pe o lumînare de nuntă.

Cînd se așternu din nou liniștea peste oaspeții înspăimîntați de întîmplarea petrecută la han, străinul care zăcuse sub șopron se ridică sprinten și se furișă din curte la adăpostul zidurilor, să nu fie zărit de argații care tăifăsuiau cu aprindere, închiși în bucătărie, despre blestemăția cavalerului, nedumeriți în același timp și de faptul că stăpîna lor și slujnica fuseseră duse între sulițe.

Capitolul al VI-lea

SUB NASUL BORCĂNAT AL MUNTELUI COZIA

Mireasma codrului încărcată de izul frunzelor putrede și al pămîntului jilăvit, în urma brumelor, presimțea așezarea cu temei a iernii. Despre același lucru vorbea Crivățul care șuiera printre stînci, coborînd în trecătoare. Undele Oltului vuiau prăvălite, izbind malurile înguste. În valea ascuțită ca un unghi, razele soarelui leneș, bolnav, se răsfrîngeau pe petele metalice ale pereților întunecați. Cîțiva copaci cățărați în vîrf se ascundeau parcă pînditori. Ierburile agățate de malul înalt atîrnau uscate, ca și coardele smeurarilor aciuiați, numeroși, pe partea însorită.

Prin pădure se strecura spre vadul rîului un cavaler. Șchiopăta și el, și calul purtat de frîu. În locul acela apa se azvîrlea de pe pragul lat al unui stei căzut de-a curmezișul văii, vîjîind amețitor. Calul se neliniști, necheză puternic. Stăpînul îl bătu pe gîtul catifelat.

— Uite-acum te-adăp, Orhane, și-om hodini ! Sîntem istoviți amîndoi !

Se pierdură printre copaci, încotro se auzea cascada.

De cîteva zile Domnitorul Mircea se afla mai jos, la mînăstirea Cozia, pe malul drept al Oltului. Poposise într-o noapte sticloasă, geroasă, de la Castrul Argeș, însoțit de mai mulți boieri tineri și de boierul Baldovin. Toate cetățile nordice fuseseră colindate, de la Brăila încoace, spre Țara Loviștei, și întărite cu noi cete de oșteni credincioși. Doamna Mara se așezase la Cîmpulung, întîia Cetate de Scaun a Basarabilor. Acolo rămăsese mai mult, avînd și mai multe de rînduit. Fosta

capitală își ducea viața mai departe, ca însemnat oraș al ținutului din stînga Oltului. Vechimea i se pierdea în negura vremilor. În acest străvechi Longocampo *, Biserica Domnească adăpostea mormintele lui Basarab I și ale fiului său, Nicola-Basarab. Colinda Domnitorului trecu, de aceea, nebăgată în seamă și boierii trădători nu se neliniștiră.

Se înnoptase de-a binelea. Mînăstirea se afla la o zburătură de băț. Cavalerul își iuți pasul, ținînd calul de frîu.

— Călugării se pricep să vindece o rană, Orhane. A ta, pricinuită de lipsa potcoavei, s-o tămădui, dar a mea...

Sughițul ca de plîns al stăpînului îl făcu pe animal să sforăie. Se opri și bătu cu copita. Cavalerul își sprijini fruntea de trupul lui. Strivi între fălcile încleștate cîteva cuvinte : „O să ne răfuim cumplit, boierule!" Privirea verzuie, încărcată de suferință și mînie o acoperiră genele negre, ude.

O strajă alergă în întîmpinarea celui ajuns la poarta mînăstirii.

— Aduc Măriei Sale o veste însemnată, suflă greu, oprit de sulița oșteanului, noul sosit.

Cum nu-l lăsa să treacă, cercetîndu-l cu neîncredere, strigă cu năduf la strajă :

— De la Curte vin, omule. Știrea trebuie dusă fără zăbavă ! Ai să dai seama în fața Măriei Sale, de mă mai ții pe loc !

Straja chemă un alt oștean să-l păzească pînă ce el pătrunse în curtea mînăstirii.

* Pînă la 1300 e în stăpînirea sașilor, sub numele de Longocampo.

Trezit din somn, boierul Baldovin se preumbla buimac prin odaia sa, aşteptînd solul picat de la Argeş. Cînd îi trecu pragul scoase un strigăt de mînie :

— Ce cauţi aici ! Tu aici ?...

Cavalerul înaintă crunt, cu pumnii încleştaţi.

— Strajă !

— Ha ! Doar n-ai fi crezînd că mă tem de-un nătărău ! Ia-ţi spada, boierule, şi apără-ţi viaţa înainte de a ţi-o lua !

— Viaţa mea e în slujba Măriei Sale, n-am s-o primejduiesc în luptă cu un uneltitor !

— Nici o căinţă nu te mai poate scăpa ! urlă cavalerul ca scos din minţi.

Mînăstirea fu răscolită de strigătele străjilor. Licăreau lumini.

Cîţiva ostaşi se repeziră în odaie, să-l apere pe conducătorul lor.

Egumenul Sofronie rămase uluit pe pragul chiliei, apoi se înspăimîntă de-a binelea, recunoscînd faţa cavalerului.

— Trage-te încoace ! îi strigă boierului Baldovin, primejduit de a fi spintecat între zidurile sfîntului lăcaş. Iar către cavaler, cu glas şi mai puternic : Nebunia de a fi venit aici, ai s-o plăteşti scump !

Acesta nu vedea, n-auzea. Mînia îi înceţoşa mintea. Doborîse oştenii care încercaseră să-l prindă.

Două mîini lungi, ca dintr-o icoană bizantină, îl deteră la o parte pe călugăr.

— Măria Ta !

La acest strigăt cavalerul înlemni, se clătină, piciorul care-i şchiopăta se frînse, sabia îi scăpă din mînă. Oştenii se aruncară asupra lui. Le atîrna de umeri ca o povară, albit ca varul la faţă. Doar ochii verzi căutau cu ardoare, înceţoşaţi, în cei negri, adînci ai voievodului

care se apropia. Boierul Baldovin vru să-i taie calea, temător de cine știe ce prefăcătorie, dar brațul Domnitorului îl îndepărtă ușor, fără să-și clintească privirea din a cavalerului.

— O, inima îmi spunea că am greșit față de tine, cînd nu ți-am îngăduit să mă vezi, să mă lămurești singur... !

Cu ultimele puteri, cavalerul se scutură de cei doi oșteni, porni spre domnul Mircea năuc, dar se împletici gata să cadă. Mîinile Basarabului îl prinseră, îl traseră la pieptul său.

Cei de față priveau uimiți.

— Vino să te întinzi pe patul boierului Baldovin ! Ești sleit de puteri. O, Nan Udobă, cum mă doare bucuria aceasta ! De ce mă doare ?

Întins pe pat, cavalerul gemu :

— Nu e bucurie, Mărite Doamne, ci o neagră presimțire, de aceea te doare.

— Ne spune atunci, de poți, ce s-a petrecut la Argeș ?

— Boierii hicleni l-au înscăunat domn pe Vlad... Credincioșii Măriei tale au fost întemnițați. Mulți au fugit spre cetăți...

— Care Vlad ? întrebă Mircea mirat.

— Rubedenia aceea ticăloasă a Măriei Tale ! Șarpele ce l-ai încălzit la sîn.

Amărăciunea strînse gura voievodului, încrețind-o a bătrînețe.

— A lucrat cu hiclenie, dar a găsit și neghiobi ! Uite cine poartă vina de tot ce s-a-ntîmplat ! și arătă spre boierul Baldovin cu capul. Dacă-mi da domnia lui crezare, iscoada Mușatului ar fi fost căutată, prinsă, uzurpatorul de asemenea. L-ar fi recunoscut hangița. Degeaba a țipat că pe altcineva a văzut ea cu iscoada, că boierul Baldovin nici n-a vrut s-o asculte. Nici pe clopotar. Smintitul ăla se căia, zicea că altul a fost glasul

din dosul portiții. Acum, ticăloșii nu se mai ascund, ba se fălesc și rîd de prostia Baldovinului și a mea. Mărinimos, Vald uzurpatorul, mi-a dat drumul. N-am să uit niciodată marea înlesnire ce mi-ai făcut, căzînd în capcana ce ți-am întins la han. Ridea șarpele! Mi-a cerut să-i rămîn credincios lui, mi-a dat și o dregătorie. I-am făgăduit tot ce-a vrut, dar n-am să-mi țin decît una: să i-l duc viu pe boierul Baldovin!

— Potolește-ți mînia, Udobă! Mi-e la fel de credincios ca și tine!

— Vorbește cu patimă, Măria Ta, acest boier. Dregătorii din Sfat l-au învinuit, iar eu, prostul de mine, le-am dat ascultare. Abia acum pricep... O, fariseii, fariseii!... Măria Ta, brațul meu e gata să lovească. Poruncește să pornim la Argeș!

Chilia se umpluse de boieri. Ascultau înmărmuriți. Se treziră cu mîna pe sabie, zbierînd:

— Moarte uzurpatorului! Moarte dregătorilor hicleni! Trăiască Domnitorul Mircea!

Nan Udobă se ridică scăldat în sudoare, cuprins de fierbințeli, după ce tremurul mădularelor încetase. Vru să strige împreună cu ceilalți, dar glasul i se frînse într-un geamăt și se rostogoli la pămînt. Abia atunci descoperiră sub ciorapul roșu, rupt, rana adîncă din pulpa piciorului. Năframa cu care se oblojise — ruptă pe din două ca s-o lungească — atîrna pătată deasupra gleznei, peste pantoful murdar de humă.

— Să i se dea îngrijiri! porunci Domnitorul. Preacucernice, doresc să se aștearnă tihna cît mai curînd aici. Mîine în zori, Domnia mea să vă afle pe toți în sala din Foișor, la sfat. Vom chibzui mai întîi. În toată supărarea, credința domniilor voastre e pentru mine ca mierea albinelor după un leac amar.

*

* *

Vîntul se ostoise peste noapte. Nori prăfoşi de cenuşă coboriseră deasupra văii dinspre Muntele Cozia, pierit în pîclă. Pădurile de nuci, desfrunzite, negre, păreau a-i purta în cîrcă. Undele Oltului bolboroseau înăbuşit la poalele răsăritene ale înaltelor ziduri. Ridicată la cotitura rîului, marea aşezare — păzită dinspre miazănoapte şi apus de codri şi munţi — înfrunta primejdiile pe o singură latură, deşi îngrădirea sa crenelată de piatră, sprijinită pe picioare uriaşe împlîntate din loc în loc în zidărie, cu turnuri înalte în colţuri, o închidea şi o apăra ca pe o cetate. Ca o coroană de rubine pe capul unui voievod se înălţa biserica — zidită din piatră şlefuită, îngemănată cu brîuri de cărămidă în muche — în mijlocul curţii, înconjurată pe trei părţi de albul strălucitor al celorlalte clădiri : chiliile, casele egumeneşti, gospodăria.

Primii fulgi de zăpadă se rostogoliră rari, străvezii şi mari ca umbreluţele păpădiei, preschimbaţi în pete de umezeală pe piatra ce podea curtea. Vremea se încălzise pe neaşteptate.

La lumina unei facle, pătrunse în lăcaş Domnitorul, prin uşa sculptată, încadrată de chenarul lat de frunze şi flori dăltuite în piatră, purtînd deasupra pisania * ce da de ştire urmaşilor despre zidirea bisericii în primăvara anului 1387, despre sfinţirea ei în 18 mai, cînd îi căzuse hramul, şi despre zugrăvirea sfîrşită cu trei ani în urmă, în 1391. Însoţit de egumenul Sofronie, se îndreptă la ieşire spre foişor, unde îl aşteptau boierii. Prinse în palmă un fulg de gheaţă şi rosti :

— Vreau să ajung în cetatea noastră Făgăraş înainte de a cotropi nămeţii drumurile.

* pisanie — inscripţie votivă de fundare a unei biserici.

Stareţul nu întrebă nimic, deşi plecarea într-o atare împrejurare îl nedumerea. Îi găsiră pe toţi boierii treji, aşteptîndu-l cu nerăbdare, chiar şi pe Nan Udobă, prăbuşit într-un jilţ, cu cearcăne la ochi, cu pielea nasului galbenă, brobonată, piciorul întins ţeapăn, oblojit. Îi îngrijise rana călugărul Pahomie, un bătrîn zbîrcit şi uscat ca o boabă de porumbă arsă de brumă.

— Bucură-te, Luminăţia ta, că săgeata a fost una obişnuită — mormăise în vreme ce-i spăla pulpa piciorului de sînge. Bolnavul îngăimase :

— Dacă avea vîrful otrăvit, n-aş fi ajuns la Cozia, moşnege ! Nici nu ştiu cine a tras după mine. La faţă nu cred să mă fi văzut. Încercase să facă haz, dar nu izbutise decît să se strîmbe de durere ; călugărul turnase peste carnea zdrenţuită leacul său usturător.

— Îţi trebuie hodină. Să nu mişti piciorul. La trei ceasuri o să-ţi ung vătămătura cu o alifie.

La ivirea Domnitorului se propti în braţe şi se ridică pe piciorul teafăr, strigînd în cor cu ceilalţi cuvinte de slavă. Nu rezistă. Îl cuprinse ameţeala. Boierul Baldovin sări să-l reaşeze în jilţul lui, dar nu-i spuse nici un cuvînt de mulţumire, ci doar bodogăni neînţeles. Privirea tuturor se pironi pe faţa prelungă încadrată de plete negre. Nimeni n-avea să ştie vreodată cum îşi petrecuse noaptea aceea voievodul, dar acum le arăta un chip surîzător, liniştit. Cuvintele sale limpezi erau potrivnice vremii mohorîte de-afară. Îi pofti să şadă, vorbindu-le domol. Nan Udobă fu îndemnat să le dea de ştire mai în amănunt despre cele întîmplate la Argeş. De deasupra lor, un policandru sculptat îşi trimitea lumina numeroaselor sale lumînări peste întinderea sălii. Prin ferestrele închise, zbuciumul Oltului ajungea ca o sfîşiere de albitură. Cînd şi cînd glasurile se mîniau, ameninţau, trupurile nu mai aveau astîmpăr pe

scaunele din jurul mesei lungi. Domnitorul îi ascultase cu răbdare și luare-aminte. Toate glasurile într-unul singur : „Măria Ta, să pornim neîntîrziat la Argeș, să doborîm de pe tron pe uzurpator, să-i pedepsim pe hicleni !" Dar nu aceasta era chibzuiala pe care i-o dase noaptea aceea domnitorului. Le vorbi cu ochii pe stema țării, o pasăre ce simboliza libertatea, stăpîna văzduhului, a piscurilor, a codrilor, a apelor și a tot ce se afla între fruntariile Țării Românești.

— Tronul ! Tronul nu e decît un scaun... De cînd mitropolitul Kyr Antim m-a pomăzuit * Domn, n-am prea avut vreme să mă așez în el. Învălmășelile sîngeroase nu ne-au îngăduit hodina, am stat cu mîna mai mult pe spadă. Din fundacul vremii, pe-aici n-a fost altfel. Făloasele și nesățioasele noroade ale lumii ne-au tot năpădit, fie să ne prade, fie să ne spîrcuie, ca să ne ia libertatea scumpă nouă ca văzul. Am răsuflat în crîmpeie de răgazuri, cînd învrednicitu-ne-am a zidi pe ici pe colo cîte un lăcaș mai de seamă în cetățile noastre ori în afara lor. La ultima ospeție a Domniei Mele, la Argeș, cavalerii străini se întreceau a lăuda măreția cetăților lor. Rostuiala o aduce pacea. Noi n-am avut-o, n-o avem, iar domniile lor ar avea-o datorită nouă, puși de soartă stavilă în calea năvălitorilor, dar o strică pentru treburi urîte. Despre ce altceva, decît de certurile dintre țări creștine ne-au sporovăit acești seniori ? Franța se luptă cu vecina ei Anglia, cetățile italiene între ele. Ca să ajungă păgînii sub zidurile lor, trebuie să treacă mai întîi peste noi. Noi însă nu ne vom supune niciodată, nimănui !

Tăcu o vreme.

* A învesti un Domn prin ungere cu mir.

— Îndemnul domniilor voastre îl prețuiesc, dar n-ar fi cuminte să-l urmez. Domn al țării, cu depline puteri, sînt tot eu și voi fi atîta vreme cît în trupul meu sălășluiește viața. Uzurpatorul e un măscărici. Să-l lăsăm să joace, să facă năzbîtii în fața boierilor ce și i-au ales. Noi ne vom îngriji mai departe de nevoile țării, o vom apăra.

— Uzurpatorul a și trimis soli de pace Ildirîmului. Se fălea către mine că păginul s-a juruit să nu treacă fruntariile țării cît va fi el Domn, strigă Udobă. Cu de-alde astea i-au amețit mintea boierii și s-au lăsat la rîndu-le ademeniți de iscoade și de Baiazid.

— Cu atît mai bine, cu atît mai bine, se înveseli Mircea. Domnia mea, împreună cu credincioșii boieri vom sta liniștiți în ce privește Dunărea.

— Dar nesocotitul va secătui vistieria țării. Baiazid s-așteaptă la daruri mari, dacă nu chiar la un peșcheș.

— Vom înapoia vistieriei, din averile boierului și a dregătorilor hicleni, tot ce s-a luat.

— Și cîtă vreme ne vom împăca cu starea aceasta de lucruri, Mărite Doamne?

— Nu știu. Vă voi da răspunsul la întoarcerea mea din Transilvania. Poftirea voievodului Știbor o folosim acum. Mă vor însoți cîțiva boieri. Ceilalți vă răspîndiți în grabă pe la casele domniilor voastre, să vă puneți familiile la adăpost, pînă nu se află la Argeș cine dintre slujitori mi-au rămas credincioși. Vlad se va mulțumi deocamdată să se împodobească cu straie bogate, să se oglindească cu coroana pe cap. Nu m-a însoțit în nici o luptă, jeluindu-se de o boală ce nu i se mai tămăduia...

Boierii hohotiră batjocoritori.

— Mă întreb dacă știe a ține cum se cuvine sabia. O, bicisnicul, cît l-a ocrotit mila mea! Să-mi îndrept oas-

tea spre Argeș ? Împotriva cui ? Mînate de smintiți de boieri, cete ne vor întîmpina, vor lupta neștiind pentru ce și pentru cine luptă. Să vărsăm cu mîini de frate sînge de frați ? Au ucis destui păgînii. Avem nevoie de viteji, de cît mai mulți viteji pentru ceasul cel mare care o să vină. Să petreacă în voie dregătorii în jurul ursului ce s-a lăsat prins, care le poartă juvățul de gît !

Se ridică. Boierii făcură la fel. La un semn al său, Nan Udobă rămase în jilț.

— Mama Domniei tale trebuie înștiințată numaidecît, Nan Udobă.

Păru îngrijorat.

— Domnia mea a cumpănit bine. Mai întîi vom pune familiile noastre la adăpost, apoi le vom trece dincolo de munți. Vă cer încredere și credință. Va veni ziua răsplatei pentru toți, după cuviință.

Capitolul al VII-lea

INELUL LUI NAN UDOBĂ

— Îmi pare un vis cu urîciuni, fiule. O mlădiță mărginașă, din arborele Basarabilor, pe tronul țării ! Hăbăucul Vlad în locul vajnicului Mircea !

Mama pironi mîhnită butucul uriaș ce ardea pe vatră. Își veghea feciorul dintr-un jilț cu speteaza și brațele sculptate, cu zăbranic din borangic pe cap și umerii acoperiți de un șal mare, negru. Pe plăcile de teracotă smălțuită ale căminului călărea, avîntat, cu coiful pe cap, înclinat ușor peste crupa calului său, un cavaler în armură.

De-afară îi răspunse șuierul vîntului. Ploua cu zloată. Pale iuți izbeau ferestrele zăbrelite. Fumul se întorcea cînd și cînd înapoi prin hornul larg, stăruind albăsturi în încăpere. Mama arunca atunci peste jar, dintr-un săcotei, semințe de măselariță, să-i alunge mirosul înecăcios. Aburea dintr-o ulcică vin fiert cu miere de trandafiri și flori de soc. Tolănit la para focului, pe o grămadă de blănuri de urs, de lup și de rîs, aduse acolo din restul încăperilor, fiul se răsucea să bea din fiertura tămăduitoare cînd îl cuprindeau frigurile. Sosise nu de mult, însoțit de doi oșteni, ud leoarcă, la moșia de peste Olt, unde se afla mama. Veștile lui o uluiseră, fără s-o sperie. Se trăgea din neamul Basarabilor. Familia Domnitorului o respecta și o iubea ca pe o rudă bună și credincioasă.

— O, Nan, nu pricep ! La ce să plecăm peste munți ? Doar n-au ruginit săbiile voastre în teacă ! Ori brațul vostru nu mai e în stare să mînuiască sulița ?

— Asta e porunca, bîigui fiul.

Mama bîţîi din cap.

— E drept că tata ar împlini-o întocmai, de-ar mai fi în viaţă. Spunea despre Mircea că e înţelept ca un bătrîn şi-l sfătuia pe răposatul Dan să-l însoţească la domnie. Dar eu gîndul lui de acum nu-l pricep de loc.

Bătrînului Udobă i se trăsese moartea, cu opt ani în urmă, de la o rană căpătată într-o bătălie la sud de Dunăre, cu Şişman, ţarul de Tîrnovo, credincios turcilor, în care pierise şi Dan I, fratele lui Mircea. Spîrcuise mulţi otomani, dar fusese la rîndu-i străpuns pe la spate de hangerul unuia dintre aceşti păgîni ce împestriţau oastea vasalului. Zăcuse între viaţă şi moarte cîteva zile. Îl credeau scăpat, căci îşi venise pe neaşteptate în fire. El, însă, îşi presimţise moartea. Cu un ceas mai înainte de a-şi da duhul, îl chemase pe fiu la căpătîi. Mîinile reci, învineţite pe jumătate, îi strecuraseră pe deget inelul Udobilor, dăruit acestora de întîiul Basarab şi moştenit din tată în fiu. Nu cutezase să-l întrebe nimic. Îşi privea părintele nedumerit, descumpănit, uşor speriat. „Îl meriţi. Credinţa în Domnitorul tău e chezăşia că n-ai să apuci niciodată pe calea netrebniciei." Vorbele acestea, rostite de întemeietor, le repetaseră aidoma cei din neamul Udobă, trecîndu-şi inelul.

— E vremea să aţipim, iubită mamă. În zori om porni la drum, şopti fiul.

— Poate aici lîngă tine să mă fure somnul, în pat ştiu bine că n-o să vină.

Rămase în jilţ. Deodată se aplecă, şi mîna ei subţire cu pielea gălbuie se întinse ca pentru a-l ocroti. Capul cu păr negru, inelat, se răsuci şi palma alunecă peste chipul tînăr. Mîna lui o prinse, o apăsă, buzele fripte de fierbinţeală căutară răcoarea de rouă a podului neted. În copilărie intra tot aşa, cînd era necăjit, în căuşul mîinilor ei cu fîlfîiri ca de aripi, să caute pacea. Şi de

astă dată, fața lui ieși blîndă, înseninată ; privirea verde o pironi cu dragoste, surîsul îl lumină copilărește. Se trase pe blănuri, se întinse cît era de lung și adormi.

Moțăia și mama. Vîntul nu se ostoia. Sufla bezmetic, alteori țiuia, se jeluia cu suspine lungi, tînguitoare.

Niște tropote de copite o făcură să tresară din aripeală. Visase oare ? Ba nu, se auzeau aproape, deslușit. Izbituri sălbatice zgîlțîiră poarta conacului.

Se trezi și fiul. Glasuri aspre strigau afară. Udobă sări în picioare. Ochii lui se roteau buimaci. Puse mîna pe sabie, dar după o clipă se răzgîndi.

— Mamă, ascunde tot ce-ai pregătit pentru plecare !

Se întinse din nou în fața focului.

— Dă poruncă să se deschidă porțile.

Mama alerga năucă, apoi ieși din încăpere.

Nu trecu mult și năvăliră acolo cîțiva oșteni muiați de zloată, înghețați. Mai la urmă își făcu loc printre ei — văzînd că nu e nici o primejdie de a fi spintecat — un boier pîntecos. Udobă se rostogoli cu fața spre el.

— Ce vînt te-aduce, stolnice Bratei ? De ce dai buzna așa, în casa noastră ?

Boierul părea mai uluit decît cel de jos. Ochii lui bulbucați, cu privirea sticloasă, fixă, păreau ai unei bufnițe. Întreg chipul avea o încremenire ciudată față de brațele lungi care se mișcau fără rost. Cum vorbele îi ieșeau greu printre dinți, părea că i-ar fi mai ușor să cuvînte cu mîinile. Apa se scurgea în picuri mari de pe mantia lui. Podeaua arăta noroită de picioarele oștenilor ; aceștia se trăseseră de o parte și de alta a dregătorului.

— Din porunca lui Vlad venirăm, izbuti să lege cuvintele.

Povesti, cu gîfîituri, că îl căutase pe la toate moșiile,

— Aflarăm că mărita Doamnă s-ar afla aici și o porniram încoace. Oltul era umflat și podarul nu vroia să ne treacă. L-am silit. Cu sabia între spete, s-a încumetat.

Pîntecul îi sălta singur a rîs, gura se mulțumi cu-o rînjitură.

— De ce atîta grabă ? mormăi Udobă.

Boierul mișcă brațele stînjenit, privirea ochilor spălăciți pironiră focul.

— După cum vezi, zac. M-au prins frigurile. Cînd mă lasă din zgîlțiială, mă iau în primire fierbințelile.

Se întinse cu fața în sus pe blănurile de sălbăticiuni.

— Porunca e să te aducem la Curte.

— Să mă aduceți ? Dar ce, Vlad crede că am uitat drumul ?

Mama își făcu loc pînă aproape de vatră.

— O să vină cînd se va însănătoși.

Brațele boierului Bratei se zbăteau smintite.

— Dau de bucluc ! Porunca e poruncă. Viu sau mort !

Vorbele căzură una cîte una, ca niște pietre.

Țîșnitura neașteptată a lui Udobă îl sperie și se trase înapoi. Oștenii zăngăniră armele. Cavalerul își scoase sabia.

— Stai, potolește-te ! Vlad te credea fugit la Mircea...

Se ferea cu mîinile ca de o vedenie, căutînd fie s-o oprească, fie s-o facă să dispară, citind în ochii lui Udobă tot ce-l aștepta.

Mama își cunoștea fiul. Iute la mînie, clocotitor, uitînd de orice cumințenie. Atunci, înțelepciunea ce o avea nu-i mai era de nici un folos. Știindu-l bolnav, se temu și ieși în calea oștenilor.

— Vlad s-a înșelat, vezi bine. Nan e suferind. E de-ajuns să-l privești, ca să-ți dai seama de acest adevăr.

Mîinile dregătorului făceau semne iuți că e lămurit pe deplin de acest lucru. Capul lui se sălță parcă după

aer, apoi se cutremură într-un strănut tunător. Braţele îi căzură ca răpuse.

— Afară e o vreme să nu scoţi nici măcar un cîine, dar un om suferind! Aşteaptă pînă se crapă de ziuă, stolnice, şi le-om chibzui pe toate. S-o mai ostoi şi vîntul, slugile or avea vreme să dichisească de drum careta... Nu ţi-ar prinde rău Domniei tale să laşi deoparte zelul şi să-ţi dai acest răgaz. Te-ai hodini într-un pat cald pînă ţi se zvîntă veşmintele. Dacă n-ai fi aflat unde îmi plîng eu văduvia, îl căutai pe Nan de-a surda în altă parte. Cu ajutorul Domnului o să plecaţi mîine pe lumină. Îmi închipui c-ai fi şi înfometat... Niște friptură de căprioară în sos de vin şi niște...

Mama şovăia. Pe faţa lătăreaţă a boierului nu citea nimic. Braţele, căzute ca străfulgerate, atîrnau şi ele moi, fără viaţă. Buzele groase se desprinseră de pe dinţi ca ventuza unei lipitori.

— N-ar strica..., rînji către oşteni.

Dinţii lui, lungi şi ascuţiţi în faţă, încălecaţi, păreau a se pregăti să ronţăie.

— Parcă m-ar prinde şi pe mine frigurile, se înspăimîntă.

Făcu semn ostaşilor să părăsească odaia. Izul ţoalelor lor jilave stăruia înăbuşitor. Mama bătu din palme. Se arătă Frusina.

— Pregăteşte un iatac pentru boier!

Dete porunci să fie omeniţi şi ostaşii. Fata tremura. Stăpîna o îndepărtă cu un gest blînd al mîinii.

Nan Udobă privea, fără să vadă, cum flăcările mistuiau butucul cu trosnituri. Îşi cuprinsese genunchii cu braţele. Ciorapul sta bulbucat în dreptul pulpei oblojite. Aşadar, străjile uzurpatorului trăseseră la întîmplare, nu-l recunoscuseră pe fugar? Călătoria stolnicu-

lui Bratei, ca să-l găsească, era cea mai bună dovadă. Privirea lui sticli ca solzii guşterului ieşit de sub stei să se însorească. Fereastra, deschisă, primenise aerul. Mirosea acum bine, a răşină de brad.

Mama se aşează în jilţ uşurel.

— Au căzut în somn adînc. I-am poruncit lui Manole să-ţi pregătească roibul cel tînăr. E cel mai bun cal din ţinut după Orhan. A stat vîntul, s-o potoli şi zloata, căci norii s-au risipit. Ţi-am mutat veşmintele şi hrana într-un burduf.

Fiul se întoarse cu faţa spre ea.

— Şi dumneata, mamă, ce-ai să faci ?

— M-or surghiuni între zidurile vreunei mînăstiri, rosti resemnată.

Surîsul lui o miră. Îl privi lung. Ciudată mai era liniştea ce o citea pe chipul său.

— Ba o să rămîi aici, nestingherită ! apăsă el cuvintele.

— Cum aşa ?

— Cînd nu-l mai poţi sluji pe Domnitor cu sabia, e nimerit să o faci cu ascuţimea minţii.

Mama înţepeni în jilţ.

— Nu pricep nimic, fiule, rosti cu o oarecare asprime. Un gînd o înspăimîntă. Vrei să iei asupra ta păcatul uciderii ?

Nan Udobă rîse. De cînd nu mai ascultase voioasa gîlgîire, ca de porumb sălbatic, a rîsului său ?

— Soarta năpîrcilor e să fie strivite cu călcîiul sau sugrumate ! Dar, nu te teme, n-am să m-ating nici măcar de un fir de păr din capul lui Vlad ! Porunca lui Mircea e să domnească slobod.

— Doamne, întortocheate îţi sînt gîndurile ! Şi ale lui Mircea. Nu mă dumiresc...

— Ai să te dumireşti, mamă ! îi tăie fiul vorba. O, cum au să se mai limpezească toate ! Nădăjduiesc că şi Mircea va pricepe...

— Ce vrei să faci ? strigă mama.

Mîna fiului se întinse spre a ei. Pe inelarul mîinii drepte străluci inelul Udobilor *. Plante încolăcite, din aur, împodobeau veriga încrustată cu email negru. Două capete de dihănii susţineau o placă tot de aur, în adîncitura căreia era prinsă o piatră veche pe care erau închipuiţi Esculap şi fiica acestuia, Hygieia, despărţiţi de un şarpe încolăcit pe un toiag. Mama îi apucă iute degetul. Ochii ei pironiră inelul.

— N-am uitat legămîntul, şopti Nan cu blîndeţe.

Privirea mamei se mută de pe inel în adîncul celei verzi. Chipul i se lumină.

— Nu ştiu ce ai de gînd, dar am încredere în cinstea ta ! El se aplecă şi îi sărută mîinile, apoi făcu din nou acel gest copilăros din care prindea tărie şi linişte.

— Acum te întinde şi dormi, fiule, nu mai e mult pînă la ziuă.

Cînd îl văzu lungit, plecă să se roage.

*

* *

Cînd pătrunse în curtea paraclisului domnesc, clopotul dăngăni ca şi cum s-ar fi cutremurat pe neaşteptate întreaga clopotniţă. Cavalerul înălţă capul într-acolo mirat, apoi merse grăbit spre intrare. Imaginea lui Stancu nu-i mai încreţea fruntea.

Sub paşii lui grei, zăpada scîrţîia îngheţată bocnă, scînteietoare. În plină iarnă, Cetatea de Scaun arăta că vieţuieşte prin hornurile ce fumegau gros, în văzduhul

* Descris după Buletinul Monumentelor Istorice (1923); găsit în mormîntul nr. 17, în Biserica Domnească a lui Nan Udobă.

pîclos. Toată întinderea Țării Românești era acoperită de nea. Căile cotropite de nămeți le străbăteau acum săniile ; se însoțeau în șirag, cu facle la îndemînă, să alunge, la nevoie, jivinile hămesite, ce primejduiau drumurile.

Găsi ușa capelei deschisă, dar călugărul Paisie nu se zărea nicăieri.

— Preacucernice ! strigă el.

Fața osoasă pîndea din altar. Se ivi ursuză, cu gura ghemuită între fălci.

— Nici o știre ?

Căutătura monahului fulgeră scurt. Îi vorbi iute, neliniștit.

— De ce-ai venit nechemat ? Du-te, du-te de-aici !

Clopotul zăngăni în același fel. Pe chipul bătrînului se citea spaima. Cavalerul se îndreptă spre ușă. Îi ceru să se întoarcă.

— Îngenunchează ! șuieră glasul lui Paisie.

Poteca înzăpezită scîrțîi sub apăsarea unor pași iuți. Zgomotul acoperi vorbele celor doi.

— Ha, ha, ha ! Ia te uită cine e prăbușit în fața icoanelor ! Nan Udobă ! rosti batjocoritor, în spatele său, uzurpatorul. Cel care îmi va fi comis în curînd !

Deși mîna lui albă, mică, de femeie — ale cărei degete erau toate încărcate de inele — îi făcea semn să rămînă liniștit, Udobă se ridică.

— Vrerea Măriei Tale nu e și a Sfatului boieresc, îngăimă mohorît.

— Încrederea mea a urcat, neîncrederea lor scade, rîse Vlad.

Cavalerul se înclină.

— Se tem de tine, Nan. Al dracului se mai tem ! Și eu tocmai de un dregător iscusit și sîrguincios am nevoie ! De-ar fi după mine, n-aș sta la gînduri să-ți încredințez...

Se opri. Ochii verzi îl pironeau parcă pînditori.

— Ei, da, o știu bine toți boierii, brațul drept al domniei tale e unul de viteaz...

Udobă tresări. Ce-i trecea prin minte hicleanului acestuia ? Călugărul asculta din altar cu sufletul la gură.

— Hm ! Deocamdată aș vrea un comis destoinic. Grajdurile domnești sînt ca și pustii. Caii cei mai buni au luat alt drum.

Alungă cu mîna o imagine ce-l supăra.

— Cît s-or pune de-a curmezișul boierii..., vorbi Udobă tărăgănat.

— O să mai vedem, o să mai vedem, îl bătu binevoitor pe umăr.

Palma albă se încleștă deodată peste cea oacheșă, sprijinită pe sabie, aducînd-o sub ochii înguști de vulpe.

— Ce bag de seamă ? Inelul Udobilor dăruit de Basarabi a pierit de pe degetul domniei tale. Un semn de credință pentru mine ?...

— L-am aruncat în vadul Argeșului ! mormăi înciudat Udobă, desfăcîndu-și mîna din strînsoare.

Hazul bărbatului înfofolit în veșminte scumpe, îl înțepeni mînios. Simțea că-și pierde cumpătul. O tuse seacă se iscă atunci în altar.

— Ieși de-acolo, preacucernice ! Am a-ți da niște porunci pentru Kyr Antim.

— Poruncile către Mitropolie, după cîte mă taie pe mine capul, nu vin decît de la Patriarhia din Constantinopole, cuvîntă Udobă.

— Fiind însă vorba despre niște mînăstiri ale noastre, cred că va face bine mitropolitul a le îndeplini, îi aruncă cu un glas asprit, apăsînd fiecare cuvînt. Să se lase de păstorit stareții, care nu sînt binevoitori domniei mele !

Capul cavalerului se plecă, să nu-i citească hicleanul simțămintele. Vlad luă gestul drept plecăciune.

— Așteaptă, Udobă, nu pleca ; n-am nici o taină cu acest monah. Schimbările ce vreau a le face, te privesc și pe domnia ta. Sofronie de la Cozia îți va înapoia curînd tot ce i-a dat Mircea mînăstirii cu hrisov *, din averea Udobilor, aduse el vorba lingușitor.

Nu citi pe chipul cavalerului decît uimire.

— Ei, nici măcar un cuvînt de mulțumire ? se trezi spunînd uzurpatorul.

Călugărul Paisie căuta în mînecile sutanei puțină căldură pentru mîinile sale înghețate.

— Un hrisov domnesc e un hrisov domnesc, îndrăzni el să spună, și fără încuviințarea Domnului...

Vlad se apropia cu niște ochi crunți, hulturești, zicîndu-i :

— Preacucernice, s-ar putea să cutez a face și alte schimbări !...

Trupul bătrînului se înclină țeapăn, ca un arbore lovit de secure.

Va urma

---

* Printr-un hrisov din 1388 — 20 aprilie. (Hrisoavele Coziei).

Lei 1,50

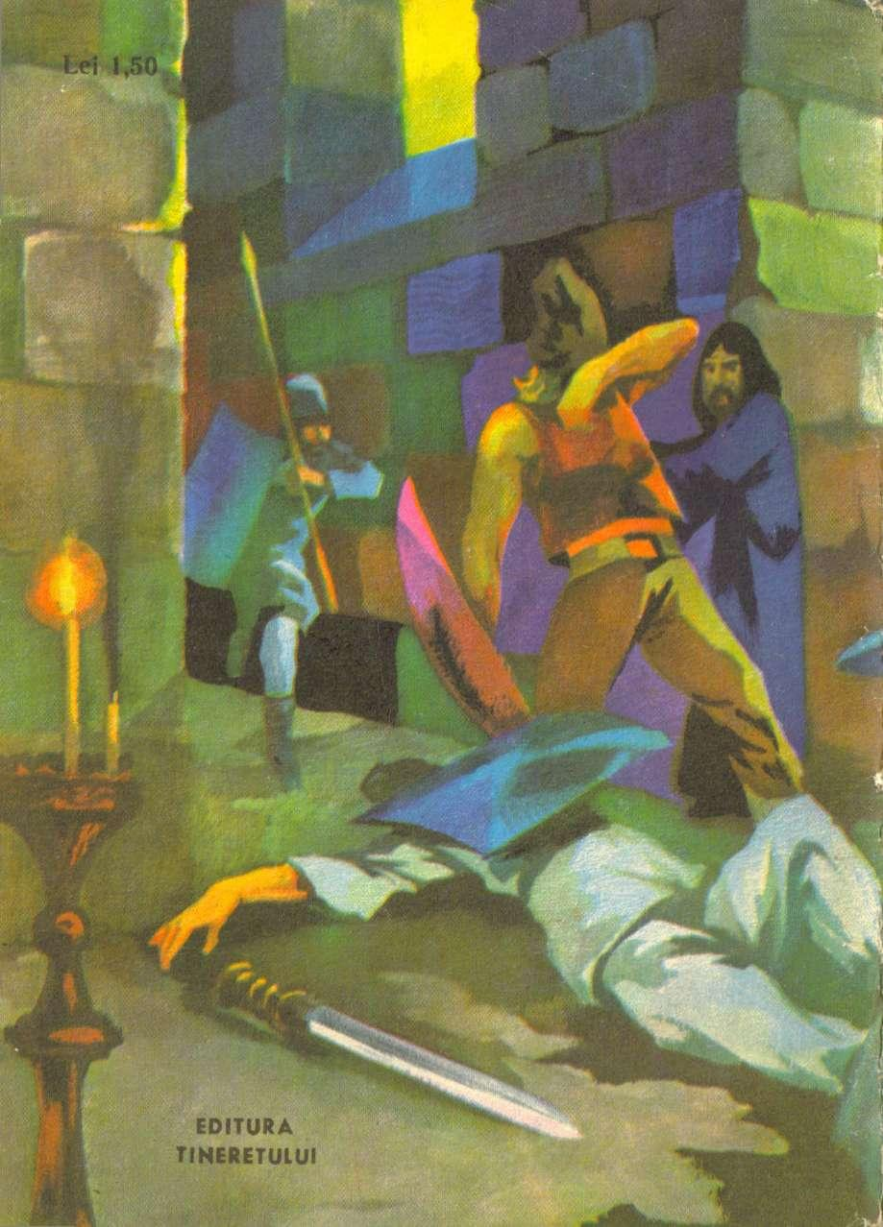

EDITURA
TINERETULUI